

BOSNA I HERCEGOVINA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

SUD BOSNE I HERCEGOVINE
СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Predmet br.: S1 1 K 003417 12 Krž 12

Datum: donošenja 20.05.2013. godine
pismenog otpravka 16.08.2013. godine

Pred Apelacionim vijećem u sastavu: sudija Mirko Božović, predsjednik vijeća
sudija Tihomir Lukes, član
sudija Redžib Begić, član

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
DUŠKA JEVIĆA, MENDELJEVA ĐURIĆA, GORANA MARKOVIĆA I NEĐE IKONIĆA

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Ibro Bulić

Branioци optuženog Duška Jevića:

Vera Lazić i Dragan Gotovac

Branioци optuženog Mendeljeva Đurića:

Miodrag Stojanović i Dragoslav Perić

Branioци optuženog Neđe Ikonića:

Nenad Rubež i Dragiša Mihajlović

Branilac optuženog Gorana Markovića:

Veljko Čivša

SADRŽAJ

UVOD I IZREKA PRESUDE.....	4
OBRAZLOŽENJE	5
I. TOK POSTUPKA	5
A. PRVOSTEPENA PRESUDA.....	5
B. ŽALBE I ODGOVORI NA ŽALBE	6
II. OPĆA PITANJA.....	8
III. OSUĐUJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE.....	9
A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA.....	9
1. Standardi za odlučivanje po žalbi.....	9
2. Žalba Odbrane Optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.....	10
B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE.....	32
1. Standardi za odlučivanje po žalbi.....	32
2. Žalba Odbrane Optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.....	34
C. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BIH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA.....	51
1. Standardi za odlučivanje po žalbi.....	51
2. Žalba branioca optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.....	51
D. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI	60
1. Standardi odlučivanja u skladu sa članom 300. ZKP BiH	60
2. Žalba Branioca Optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića	61
IV. OSLOBAĐAJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE.....	65
A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA.....	65
1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine	65
B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI	

NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	66
1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine	66
C. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BIH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA.....	77
1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine	77

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću Apelacionog odjeljenja, sastavljenom od sudije Mirka Božovića, kao predsjednika vijeća, te sudija Tihomira Lukesa i Redžiba Begića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Neire Kožo, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Duška Jevića, Mendeljeva Đurića, Neđe Ikonića i Gorana Markovića, zbog krivičnog djela Genocid iz člana 171. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, odlučujući po žalbama, Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj T20 0 KTRZ 0004980 07 (KT-RZ-101/07) od 21.09.2012. godine, branioca optuženog Duška Jevića, advokata Vere Lazić, od 28.09.2012. godine, te branioca optuženog Mendeljeva Đurića, advokata Miodraga Lj. Stojanovića, od 18.09.2012. godine, izjavljenim protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 003417 10 Kri od 25.05.2012. godine, nakon održane sjednice vijeća, dana 20.05.2013. godine, u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Ibri Bulića, optuženog Duška Jevića i njegovog branioca, advokata Vere Lazić, a u odsustvu uredno pozvanog dodatnog branioca, advokata Dragana Gotovca, optuženog Mendeljeva Đurića i njegovog branioca, advokata Miodraga Stojanovića, a u odsustvu uredno pozvanog dodatnog branioca, advokata Dragoslava Perića, optuženog Neđe Ikonića i njegovih branilaca, advokata Nenada Rubeža i Dragiše Mihajlovića, te optuženog Gorana Markovića i njegovog branioca, advokata Veljka Čivše, na osnovu člana 310. stav 1. u vezi sa članom 314. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, donio je slijedeću

PRESUDU

Odbija se, kao neosnovana, žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine, te se istovremeno žalbe branilaca optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, djelimično uvažavaju i prvostepena presuda Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 003417 10 Kri od 25.05.2012. godine, p r e i n a č a v a u dijelu odluke o kazni, tako da se optuženi Duško Jević za krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, za koje je oglašen krivim, osuđuje na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 32 (tridesetdvije) godine, a optuženi Mendeljev Đurić za krivično djelo

Genocid iz člana 171. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, za koje je oglašen krivim, **osuđuje na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 28 (dvadesetosam) godina.**

U ostalom dijelu prvostepena presuda se potvrđuje.

OBRAZLOŽENJE

I. TOK POSTUPKA

A. PRVOSTEPENA PRESUDA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud BiH), broj S1 1 K 003417 10 Krl (X-KR-09/823-1) od 25.05.2012. godine, optuženi Duško Jević zv. „Staljin“ i Mendeljev Đurić zv. „Mane“ oglašeni su krivim da su počinili krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH), u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH, te je optuženi Duško Jević osuđen na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 (tridesetpet) godina, a optuženi Mendeljev Đurić na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 30 (trideset) godina. Optuženim je u skladu sa članom 56. stav 1. KZ BiH u izrečenu kaznu zatvora uračunato i vrijeme koje su proveli u pritvoru, počevši od 28.10.2009. godine.

2. Optuženi Neđo Ikonić i Goran Marković, na osnovu odredbe člana 284. stav 1. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ZKP BiH), oslobođeni su od optužbe, i to optuženi Neđo Ikonić da je počinio krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH, a optuženi Goran Marković da je počinio krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 31. KZ BiH.

3. Istom presudom, a na osnovu člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. ZKP BiH, optuženi su oslobođeni od dužnosti da nadoknade troškove krivičnog postupka.

4. Na osnovu člana 198. stav 2. i 3. ZKP BiH oštećeni, te srodnici stradalih, sa svojim imovinskopravnim zahtjevima upućeni su na parnicu.

B. ŽALBE I ODGOVORI NA ŽALBE

5. Protiv navedene presude žalbu je izjavilo Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: tužilaštvo), i to zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH, povrede krivičnog zakona iz člana 298. ZKP BiH, te pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. stav 1. ZKP BiH, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja (u daljem tekstu: Apelaciono vijeće) žalbu uvaži, pobijanu presudu djelimično ukine u dijelu koji se odnosi na optužene Gorana Markovića i Neđu Ikonića i da na osnovu člana 315. stav 2. ZKP BiH odredi održavanje pretresa na kojem će se ponoviti dokazi usljed kojih je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, nakon čega da se optuženi Neđo Ikonić i Goran Marković oglase krivim za krivično djelo Genocid iz člana 171. tačke a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH i da im se izrekne kazna dugotrajnog zatvora u skladu sa zakonom, a da presudu u preostalom dijelu potvrdi.

6. Žalbu je izjavio i branilac optuženog Duška Jevića, advokat Vera Lazić, i to zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona, odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće uvaži žalbu, preinači prvostepenu presudu i optuženog Duška Jevića na osnovu člana 284. tačka c) u vezi sa članom 3. stav 2. ZKP BiH oslobodi od optužbe i ukine mu mjeru pritvora, ili da Apelaciono vijeće uvaži žalbu i na osnovu člana 315. stav 1. tačke a) i b) ZKP BiH rješenjem ukine prvostepenu presudu i odredi održavanje pretresa pred tim Vijećem i optuženom Dušku Jeviću ukine mjeru pritvora.

7. Protiv ove presude žalbu je izjavio i advokat Miodrag Stojanović, branilac optuženog Mendeljeva Đurića, i to zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačke i) i k) ZKP BiH, povrede krivičnog zakona iz člana 298. stav 1. tačka d) ZKP BiH, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH, odluke o krivičnopravnoj sankciji iz člana 300. ZKP BiH, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće uvaži žalbu, ukine prvostepenu presudu i održi pretres, ili istu vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak, a izuzetno da istu preinači i optuženog Đurića radikalno blaže kazni.

8. Branilac optuženog Duška Jevića, advokat Vera Lazić, dostavila je odgovor na žalbu tužilaštva, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće odbije žalbu tužioca kao neosnovanu, a izjavljenu na oslobađajući dio presude koji se odnosi na optužene Neđu Ikonića i Gorana Markovića, te da potvrdi prvostepenu presudu (oslobađajuću) u odnosu na optužene Neđu Ikonića i Gorana Markovića.

9. Branilac optuženog Neđe Ikonića, advokat Nenad Rubež, dostavio je odgovor na žalbu tužilaštva, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće žalbu tužilaštva u odnosu na optuženog Neđu Ikonića odbije kao neosnovanu i potvrdi prvostepenu presudu kojom je Neđo Ikonić oslobođen od optužbi.

10. Branilac optuženog Gorana Markovića, advokat Veljko Čivša, dostavio je odgovor na žalbu tužilaštva, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće odbije žalbu kao neosnovanu i potvrdi prvostepenu presudu.

11. Tužilaštvo je dostavilo odgovor na žalbu odbrane optuženog Duška Jevića, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće odbije žalbu kao neosnovanu.

12. Tužilaštvo je dostavilo odgovor na žalbu odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće odbije žalbu kao neosnovanu.

13. Sjednica Apelacionog vijeća, održana je dana 20.05.2013. godine, u skladu sa odredbama člana 304. ZKP BiH. Navedeni član u stavu 4. propisuje da nedolazak stranaka i branilaca koji su uredno obaviješteni ne sprečava održavanje sjednice vijeća, pa je u skladu s tom odredbom i održana sjednica, s obzirom da uredno obaviješteni dodatni branioci optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, nisu pristupili istoj.

14. Na sjednici Apelacionog vijeća, tužilaštvo i branioci optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića su ukratko izložili žalbe, te su dali i odgovore na žalbe suprotne strane, a odgovore na žalbu tužilaštva su dali i branioci optuženih Neđe Ikonića i Gorana Markovića. U svojim izjašnjenjima stranke i branioci su istakli da ostaju kod pismeno iznijetih stavova.

15. Optuženi Duško Jević se saglasio sa navodima branioca, te je izrazio žaljenje za sve žrtve u ratu, a posebno za žrtve u Srebrenici. Također je istakao da nikakav zločin

nije nadzirao, niti je lično izvršio zločin i da mu je savjest u tom pogledu čista.

16. Također se i optuženi Mendeljev Đurić saglasio sa izlaganjem svog branioca. Optuženi je izrazio žaljenje za žrtve građanskog rata. Osim toga, istakao je da prvostepenom presudom nije zadovoljena pravda, te da nije uradio ništa suprotno Ženevskim konvencijama.

17. Optuženi Neđo Ikonić i Goran Marković su se u cijelosti saglasili sa navodima svojih branilaca.

18. Nakon što je ispitalo pobijanu presudu u granicama istaknutih žalbenih prigovora, u skladu sa odredbom člana 306. ZKP BiH, Apelaciono vijeće je donijelo odluku kao u izreci, iz slijedećih razloga:

II. OPĆA PITANJA

19. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, Apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav 1. tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

20. Budući da Apelaciono vijeće na osnovu odredbe iz člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude.

21. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

22. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude. Zbog ovih zakonom definisanih razloga Apelaciono vijeće odbilo je kao neosnovane neobrazložene i nejasne žalbene prigovore.

III. OSUĐUJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE

A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

23. U skladu sa članom 296. ZKP BiH, presuda se može pobijati zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka definisane su članom 297. ZKP BiH.

24. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu pretpostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan utjecaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

25. Apsolutno bitne povrede ZKP BiH taksativno su pobrojane u tačkama a) do k) stava 1. člana 297. ZKP BiH.

26. Ukoliko bi Apelaciono vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, izuzev u slučajevima iz člana 314. stav 1. ZKP BiH.

27. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu, već postoje u slučaju kada sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude, nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu zakona o krivičnom postupku, ali samo ukoliko je to bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

28. U odnosu na navode da je povreda načela krivičnog postupka mogla imati negativan utjecaj na donošenje zakonite i pravilne presude, nije dovoljno da podnosilac žalbe jednostavno tvrdi da se procesna povreda *hipotetički* mogla negativno odraziti na

donošnje zakonite i pravilne presude, već će žalbeno vijeće zaključiti da se povreda načela krivičnog postupka desila samo ako podnosilac žalbe pokaže da je ona materijalne prirode i da se ne može zaključiti da navedena povreda nije negativno utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude. Naime, kada žalbeno vijeće smatra da je donesena zakonita i pravilna presuda bez obzira na povredu postupka takve prirode, žalbeno vijeće će zaključiti da član 297. stav 2. ZKP BiH nije prekršen.

2. Žalba odbrane optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića

(a) Podosnov prvi: Član 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH - Odbrana smatra da je povrijeđeno pravo na odbranu i Član 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH - Odbrana smatra da se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda

29. Apelaciono vijeće nalazi da pravo na odbranu optuženog Duška Jevića nije povrijeđeno, a također ne nalazi osnovanim ni žalbene prigovore odbrana optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića da se prvostepena presuda zasniva na nezakonitim dokazima, te je stoga odbilo žalbene prigovore branilaca kao neosnovane.

(i) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

30. Odbrana smatra da ako sud nije mogao da obezbijedi unakrsno ispitivanje svjedoka predloženih od strane tužilaštva, i to: Dragana Obrenovića, Roberta A. Frankena, Leenderta Kornelisa van Duijna, Vicentiusa Egversa, Muldera Martijana Anne i svjedoka PW-100, ili bar svjedoka državljana Bosne i Hercegovine, Ljubomira Borovčanina i Momira Nikolića, onda nije trebalo da prihvati ni transkripte ovih svjedoka kao dokaze. Posebno je učinjena povreda prihvatanjem izjave anonimnog svjedoka. Ovakvim postupanjem je povrijeđeno pravo optuženog zagantovano članom 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: EKLJP), i to povreda prava iz člana 6. stav 3. EKLJP. Neubjedljiv je argument da „*sud presudu nije temeljio u odlučujućoj mjeri na ovim dokazima*“ jer iz analize presude proizilazi da je

vijeće upravo na iskazima iz transkripta svjedoka Momira Nikolića (paragrafi 1019. i 1020.) i Miroslava Deronjića (paragrafi 1025. i 1030.) zasnovalo presudu kojom je optuženi Duško Jević oglašen krivim zbog krivičnog djela Genocid.¹

31. Svjedok Joseph Kingori (paragrafi 1021. i 1033.) je svjedočio pred prvostepenim sudom, dana 31.10.2011. godine, o određenim saznanjima, pa je sud povrijedio odredbu člana 281. ZKP BiH kada je prihvatio dijelove transkripta ovog svjedoka iz drugih predmeta, bez svjedočenja o istim na glavnom pretresu.²

32. Dodatni razlog da se iskazi iz transkripta Momira Nikolića i Dragana Obrenovića ne uvrste u spis bez prethodnog unakrsnog ispitivanja, jeste činjenica da su isti osuđeni na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, pa prema njihovim iskazima i po stanovištu sudske prakse treba uvijek iskazati posebnu pažnju i oprez u ocjeni njihove vjerodostojnosti (odluka Ustavnog suda BiH broj AP-661/04 od 22.04.2005. godine). Ovo tim prije, što je već ustaljena praksa Suda BiH da se svjedoci koji nisu u mogućnosti da pristupe u Sud saslušaju putem video-linka.³

33. Sud je prihvatanjem transkripta iz drugih predmeta o saslušanju svjedoka Miroslava Deronjića, Čamile Omerović i Luke Markovića, kao lica koja su preminula, povrijedio odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH, iz razloga što iskazi ovih svjedoka nisu sačinjeni u istražnom postupku protiv optuženog Duška Jevića.⁴

34. Kada je u pitanju saslušanje Dean Manninga isti je ispitan kao svjedok, a u spis su uvršteni i transkripti vještačenja i popratni dokazi Dean Manninga (DT-75, DT-75a, 75b, 75c, 75d, 78, 83, 85, 88, 89), koji po svom karakteru odgovaraju nalazu i mišljenju vještaka. S obzirom da odbrani nije omogućeno unakrsno ispitivanje vještaka koji su sačinili izvještaje, time je povrijeđeno pravo odbrane na unakrsno ispitivanje vještaka, jer je Manning saslušan u svojstvu svjedoka, pa je uvrštavanje naprijed navedenih dokaza u spis suprotno odredbama člana 98. stav 3. i člana 270. stav 5. ZKP BiH.⁵

¹ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 2-3.

² Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 3-4.

³ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 4.

⁴ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 5.

⁵ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 5.

35. S tim u vezi ni izvještaji stručnih ustanova o vještačenim materijalima (prilozi uz dokaz DT-76, 77, 86, 87) također nisu uvršteni u spis, u skladu sa odredbama člana 270. stav 5. i člana 271. stav 1. ZKP BiH, jer ovlaštene predstavnici tih ustanova nisu saslušani u Sudu kao vještaci.⁶

36. U žalbi je branilac istakao da imajući u vidu navode odbrane koji se odnose na prigovor da je povrijeđeno pravo na odbranu, smatra da su dokazi – izjave i transkripti svjedoka saslušanih pred MKSJ u vezi kojih nije obezbijeđeno odbrani unakrsno ispitivanje, kao i izvještaji ustanova koje su vršile vještačenja materijala, a čiji predstavnici nisu u ovom postupku saslušani kao vještaci, nezakoniti dokazi, jer su pribavljeni bitnim povredama ZKP BiH.⁷

37. Zapisnici o ispitivanju Duška Jevića i Mendeljeva Đurića koje su 18.10.2000. godine dali istražiteljima MKSJ u svojstvu osumnjičenih (pomenuti na str. 261. prvostepene presude) pribavljeni su povredama odredaba člana 78. ZKP BiH, čime je učinjena bitna povreda postupka iz člana 297. tačka i) ZKP BiH, a na ovim nezakonitim dokazima sud je utvrdio odlučne činjenice o prisustvu optuženog Duška Jevića pred hangarom ZZ Kravica u veče 13. jula 1995. godine i jutro 14. jula. Naime, poziv za davanje izjave ovim svjedocima nije sadržavao naznaku u kom svojstvu se pozivaju, istražitelj im nije saopštio činjenični opis djela, kao ni krivično djelo koje im se stavlja na teret. Optuženi Duško Jević, kao ni Mendeljev Đurić, prilikom ispitivanja u svojstvu osumnjičenih nisu dali svoju izjavu u prisustvu branioca, a prvostepeni sud je prihvatio uvrštavanje u dokaze zapisnika o ispitivanju istih na temelju odredbi člana 1., 3. i 7. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od MKSJ u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Zakon o ustupanju predmeta), odnosno kroz Pravilo 42. Pravidnika o postupku i dokazima MKSJ. U konkretnom slučaju trebalo je primijeniti prioriteto odredbe člana 78. stav 2. tačka c) ZKP BiH, koji je „*lex specialis*“ u odnosu na Zakon o ustupanju predmeta.⁸

⁶ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 5.

⁷ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 5.

⁸ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 6-7.

(ii) Žalbeni navodi odbrane optuženog Mendeljeva Đurića

38. Branilac navodi da su u kontekstualnom dijelu izreke presude korištene izjave svjedoka čije su izjave po odredbama Zakona o ustupanju predmeta uvrštene u dokaze, i to izjave Momira Nikolića, Dragana Obrenovića, Kornelisa van Duijna, a djelimično i izjavu svjedoka Paula Gronevegena, Roberta Franckena, Vincentijusa Egbersa i Mulder Martina. Uprkos činjenici da je sud dana 10.05.2011. godine udovoljio zahtjevu odbrane da se ovi svjedoci unakrsno ispituju, ni jedan od navedenih svjedoka, nije se pojavio u sudnici, i nije pružio sudu valjan razlog zbog čega nije bilo moguće da se unakrsno ispita, iako su svi oni u drugim postupcima pred MKSJ bili unakrsno ispitani. Sud je stoga postupio protivno članu 273. stav 2. ZKP BiH i presudu zasnovao na dokazima na kojima ista ne može biti zasnovana. S obzirom da je stav suda isključivo zasnovan na ovakvom dokazu, sud je počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH.⁹

39. Branilac smatra da iskaz svjedoka S-101 sud nije mogao prihvatiti i na njemu zasnivati presudu. S obzirom da je svjedok promijenio svoj iskaz iz istrage, što je obrazložio činjenicom da je na njega vršen pritisak od strane istražitelja, onda je sud, ukoliko već smatra da njegovo svjedočenje treba prihvatiti, bio dužan da se opredijeli da li je vjerodostojno njegovo svjedočenje iz istrage ili ono što je rekao na glavnom pretresu. Ovako je sud uzeo kao relevantan dio iskaza dat u fazi istrage, a dio dat na glavnom pretresu, a u nekim dijelovima uopšte nije prihvatio iskaz svjedoka.¹⁰

a. Nalazi Apelacionog vijeća

40. Odredba člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH propisuje da će bitna povreda odredaba krivičnog postupka postojati u slučaju ako je povrijeđeno pravo na odbranu

⁹ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 2.

¹⁰ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 2.

optuženog. Ovo podrazumijeva da nisu primjenjena ili su nepravilno primjenjena pravila postupka na štetu optuženog na način da mu je uskraćeno pravo na odbranu.

41. Također je potrebno navesti da odredba člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH propisuje da će bitna povreda odredaba krivičnog postupka postojati ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda.

42. Prije svega, Apelaciono vijeće ističe da će u ovom dijelu presude obrazložiti svoju odluku u pogledu žalbenih prigovora koji se odnose na povredu prava na odbranu i nezakonitost dokaza, s obzirom da su žalbe odbrane koncipirane na takav način da su ovi žalbeni prigovori međusobno povezani i zahtijevaju jedinstvenu analizu suda.

43. Naime, žalbe branilaca optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića osporavaju odluku prvostepenog vijeća u dijelu koji se odnosi na korištenje izjava svjedoka čije su izjave po odredbama Zakona o ustupanju predmeta uvrštene u dokaze, i to izjave Momira Nikolića, Dragana Obrenovića, Josepha Kingoria, Paula Groenwegena, Roberta A. Frankena, Leendert Kornelis van Duijna, Vicentiusa Egbersa, Mulder Martijn Anne, PW-100, Deana Manninga, Rutten Johanessa, kao i izjave preminulih svjedoka Miroslava Deronjića, Čamile Omanović i Luke Markovića, te u tom smislu ovo Vijeće nalazi da su navedeni prigovori neosnovani.

44. Pobijana presuda daje jasno i detaljno obrazloženje iz kojih razloga je prihvatilo transkripte iskaza navedenih svjedoka, koje zaključke kao pravilne prihvata i ovo Vijeće. Prvostepeno vijeće je u konkretnom slučaju pravilno primjenilo odredbe Zakona o ustupanju predmeta, koji je, kako se pravilno navodi u pobijanoj presudi, *lex specialis* u odnosu na ZKP BiH i isti detaljnije precizira uslove i način ustupanja predmeta Tužilaštvu BiH od strane MKSJ, kao i korištenje dokaza koje je MKSJ pribavio u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini.

45. Također je potrebno istaći da je prvostepeno vijeće iskoristilo sve raspoložive mogućnosti kako bi pozvalo navedene svjedoke da daju svoje iskaze pred Sudom BiH, međutim vijeće se susrelo sa brojnim poteškoćama, s obzirom da neki od svjedoka uživaju diplomatski imunitet (pripadnici holandskog bataljona), neki su na izdržavanju kazne zatvora i MKSJ nije odobrio njihovo svjedočenje (Momir Nikolić, Dragan Obrenović, Ljubomir Borovčanin), neki su nepoznatog prebivališta ili boravišta, dok je MKSJ zahtjev za objelodanjivanjem identiteta svjedoka PW-100 odbio, a sve kako bi odbranama optuženih omogućilo da unakrsno ispituju svjedoke. To što prvostepeno vijeće nije iz

objektivnih razloga uspjelo da pozove svjedoke da neposredno svjedoče pred ovim Sudom, ne znači da je povrijedilo pravo na odbranu i da su dokazi pribavljeni na osnovu odredbi Zakona o ustupanju predmeta nezakoniti.

46. Prilikom ocjene iskaza ovih svjedoka, dakle iskaza koje su dali u drugim predmetima, prvostepeno vijeće je imalo u vidu odredbu člana 3. stav 2. Zakona o ustupanju predmeta, koja propisuje da se na takvim iskazima ne može u cijelosti ili u pretežnom dijelu zasnovati presuda, a istovremeno je o kvaliteti navedenih iskaza prvostepeno vijeće odlučivalo na osnovu principa slobodne ocjene dokaza, tako da ih je cijeno pojedinačno i u međusobnoj povezanosti sa ostalim dokazima.

47. Iz naprijed navedenih razloga, Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim istaknute žalbene prigovore, te ističe da inkriminacije koje su stavljene na teret optuženim Dušku Jeviću i Mendeljevu Đuriću nisu isključivo ili u odlučujućoj mjeri zasnovane na iskazima ovih svjedoka, nego su potkrijepljene i drugim dokazima koji su neposredno izvedeni pred ovim Sudom.

48. Ovaj zaključak Apelacionog vijeća odnosi se i na iskaze svjedoka koji su preminuli, Miroslava Deronjića, Čamile Omanović i Luke Markovića. U tom smislu, ovo Vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće iskaze navedenih svjedoka prihvatilo u skladu sa odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, koja jasno propisuje izuzetak od neposrednog izvođenja dokaza ako su ispitane osobe umrle. Bez obzira što navedeni iskazi nisu uzeti u istrazi u predmetnom krivičnom postupku, nego potiču iz drugih predmeta koji su vođeni pred MKSJ, isti su sačinjeni po pravilima koja važe pred nadležnim tužilaštvom i sudom, te su kao takvi kredibilni, vjerodostojni i prihvatljivi u konkretnom slučaju. Dakle, nasuprot žalbenim navodima, navedeni dokazi su uvršteni u dokaznu građu u skladu sa odredbama Zakona o preuzimanju predmeta, kao *lex specialis*, i ZKP BiH.

49. Nadalje, što se tiče svjedočenja Dean Manninga i izvještaja koje je svjedok sačinio kao vještak pred MKSJ, Apelaciono vijeće ne nalazi osnovanim žalbeni prigovor odbrane, iz razloga što nije sporno da je Dean Manning u ovom krivičnom postupku bio u svojstvu svjedoka, kao i da su izvještaji koje je on sačinio zakoniti dokazi s obzirom da su prihvaćeni u predmetni spis na osnovu Zakona o ustupanju predmeta.

50. Naime, u pobijanoj presudi se pravilno navodi da su između ostalih i ovi materijalni dokazi uvršteni u dokazni materijal u skladu sa odredbom člana 3. Zakona o ustupanju predmeta. S obzirom da su isti pribavljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku

i dokazima MKSJ, temeljem navedene odredbe mogu se koristiti u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini, s tim da će konačnu ocjenu njihove dokazne snage dati vijeće u kontekstu drugih provedenih dokaza.

51. Prvostepeno vijeće je s dužnom pažnjom postupalo kada su u pitanju ovi dokazi, pa je u tom smislu imalo u vidu da se presuda ne može u odlučujućoj mjeri ili isključivo zasnovati na iskazima svjedoka koji nisu dali usmeni iskaz na glavnom pretresu. Stoga je u cilju unakrsnog ispitivanja Dean Manning svjedočio putem video linka da bi odbrana imala mogućnost unakrsno ispitati svjedoka na okolnost sačinjenih izvještaja, čime je prvostepeno vijeće ispoštovalo pravo na odbranu optuženih.

52. Stoga ovo Vijeće zaključuje da je Dean Manning kredibilan i vjerodostojan svjedok, te da su izvještaji koje je svjedok sačinio zakoniti dokazi, iako odbrana tvrdi suprotno.

53. U pogledu izjava koje je Tužilaštvo Haškog tribunala uzelo od optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, Apelaciono vijeće nalazi da su navedene izjave uzete u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ, odnosno iste su zakonite i prihvatljive u ovom krivičnom postupku, s obzirom da su prihvaćene temeljem odredbi Zakona o ustupanju predmeta, što žalbene prigovore izjavljene u tom pravcu čini neosnovanim.

54. Naime, prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da je Tužilaštvo Haškog tribunala poučilo optužene o svim njihovim pravima prilikom ispitivanja, čime su ispunjeni procesni uslovi iz Pravila 42. (Prava osumnjičenog za vrijeme istrage) i 43. (Snimanje ispitivanja osumnjičenog) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, na koje se prvostepeno vijeće osnovano poziva u pobijanoj presudi.

55. Prvostepeno vijeće je prilikom ocjene zakonitosti navedenih izjava također primjenilo odredbu člana 10. ZKP BiH, te je došlo do pravilnog zaključka da odbrana nije podnijela bilo kakav dokaz o zabranjenom postupanju prema optuženim prilikom ispitivanja.

56. Da nije bilo nepravilnosti u uzimanju izjava od optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića potvrdio je i svjedok Jean Gagnon, istražitelj MKSJ, koji je svjedočio na okolnosti pod kojima su provođene istražne radnje i pribavljene informacije u toku istrage, a branioci optuženih su imali mogućnost da ga ispitaju. Tom prilikom svjedok je pojasnio da su izjave od osumnjičenih uzete uz poštivanje svih prava zagarantovanih Pravilnikom o postupku i

dokazima MKSJ.

57. I pored toga, prvostepeno vijeće je cijenilo da li se izjave pribavljene na zakonit način mogu koristiti kao dokaz protiv optuženog, ako se optuženi na suđenju koristi pravom na šutnju, kao što je to bio slučaj sa optuženim Duškom Jevićem i Mendeljevom Đurićem.

58. U tom pogledu, pravilno se u pobijanoj presudi navodi da su se optuženi prilikom davanja navedenih izjava dobrovoljno odrekli prava na šutnju, a odricanje je dokumentovano i razjašnjeno, te stoga prihvatanje predmetnih izjava ne predstavlja povredu prava optuženih da se brane šutnjom.

59. Iz naprijed navedenog jasno proizilazi da su optuženi izjave date Tužilaštvu Haškog tribunala dali svjesno i voljno, te da su te izjave prihvaćene u ovom krivičnom postupku kao zakoniti dokazi, a u skladu sa Zakonom o ustupanju predmeta. U konačnici, izjave optuženih korištene su od strane prvostepenog vijeća samo kao potkrepljujući dokazi, i to veoma restriktivno.

60. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore branilaca optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u pogledu opravdanosti uvrštavanja ranijih izjava na osnovu odredbi Zakona o ustupanju predmeta u spis predmeta, našlo da su prigovori neosnovani, jer su zadovoljena relevantna Pravila MKSJ.

61. Apelaciono vijeće s druge strane zaključuje da su izjave zakonito pribavljene u situacijama kada u ovom predmetu nisu bili primjenjivi postupci ispitivanja iz člana 78. ZKP BiH, i u situacijama gdje su haški istražitelji postupali u skladu s pravilima MKSJ za ispitivanje osumnjičenih.

62. Ispitivanjem pobijane presude utvrđeno je da je prvostepeno vijeće cijenilo iskaze s dužnom pažnjom, pojedinačno i u međusobnoj vezi sa ostalim dokazima, u cilju ocjene njihove dokazne vrijednosti. Imajući u vidu prethodne potvrdne ocjene njihove valjanosti, predmetni iskazi se ne mogu zanemariti, s obzirom da njihov sadržaj daje dosta pojedinosti o inkriminiranim događajima, koje mogu biti poznati jedino samom počiniocu. Međutim, kao što je već naprijed navedeno, iskazi sami po sebi ne mogu predstavljati jedini dokaz na kojem se temelji osuđujuća presuda, što konkretno ovdje nije slučaj, iako se žalbom tvrdi suprotno.

63. Uvidom u spis utvrđeno je da je prvostepeno vijeće raspolagalo značajnim brojem dokaza u cilju potvrde iskaza optuženih, te ih je na taj način ocijenilo kao pouzdane.

64. Iz svih naprijed navedenih razloga, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće dokaze koji nisu neposredno izvedeni na glavnom pretresu cijeno u svjetlu ostalih dokaza i dokazanih činjenica, te da nije samo na njima zasnivalo svoju odluku o pojedinim tačkama optužnice.

65. Nadalje, u pogledu žalbenog prigovora da prvostepeno vijeće nije trebalo prihvatiti iskaz svjedoka S-101, niti na njemu zasnovati presudu, jer je navodno bio vršen pritisak na njega od strane istražitelja SIPA-e Bajre Kulovca i istražitelja Tužilaštva BiH Murisa Brkića, Apelaciono vijeće isti nalazi neosnovanim.

66. S obzirom da je ovaj prigovor odbrana isticala i u prvostepenom postupku, pretresno vijeće je izvršilo suočenje svjedoka S-101 sa navedenim istražiteljima, kako bi otklonilo sve sumnje u pogledu istinitosti i pouzdanosti iskaza svjedoka S-101.

67. Naime, u pobijanoj presudi se navodi da je zaštićeni svjedok tvrdio da su istražitelji intenzivno kontaktirali sa njim i posjećivali ga u porodičnoj kući, vršeći razne vrste pritiska kako bi u svojoj izjavi potvrdio prisustvo optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u Potočarima u vrijeme transporta civila, pred „Bijelom kućom“ koja je korištena kao lokacija držanja muškaraca muslimanske nacionalnosti, te prilikom pogubljenja.

68. S tim u vezi, prvostepeno vijeće je izvelo zaključak da ovaj svjedok na glavnom pretresu ne odstupa u svemu od izjave koju je dao u istrazi, te da je na ročištu na kojem je izvršeno suočenje sa istražiteljem Bajrom Kulovcem sam izjavio da ostaje kod onoga što je rekao pred Sudom, jer u tome „*nema ništa sporno*“.

69. Također je potrebno istaći da je prvostepeno vijeće utvrdilo da ovaj svjedok ima brojna relevantna i neposredna saznanja o događajima koji su predmet optužnice, ali je istovremeno imalo u vidu i nedozvoljene pritiske od strane organa gonjenja, koje je potvrdila njegova supruga, saslušana kao svjedokinja S-127, te je stoga donijelo pravilnu odluku da se zaključak suda u pogledu bilo koje relevantne činjenice u ovom predmetu, neće zasnivati isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazu ovog svjedoka.

70. Na osnovu svega navedenog, Apelaciono vijeće zaključuje da su se u konkretnom slučaju desili određeni neprimjereni pritisci na svjedoka S-101 od strane istražitelja, ali da

ti pritisci nisu prešli granicu propisanu članom 10. ZKP BiH da bi ovaj dokaz bio nezakonit.

71. Dakle, što se tiče neprimjerenog uticaja na svjedoka S-101 u istražnoj fazi ovog postupka, na šta se ukazuje žalbom, u pobijanoj presudi su dati jasni i dostatni argumenti, koje kao pravilne prihvata i Apelaciono vijeće.

72. Stoga, Apelaciono vijeće konstatuje da žalbeni prigovori branilaca optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u smislu nezakonitosti dokaza i povrede prava na odbranu ostaju bez potrebne činjenične i logičke osnove, te se kao takvi odbijaju u cijelosti.

(b) Podosnov drugi: Član 297. stav 1. tačka j) ZKP BiH - Odbrana smatra da je optužba prekoračena

73. Apelaciono vijeće nalazi da su žalbeni navodi u pogledu prekoračenja optužbe neosnovani.

(i) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

74. Odbrana smatra da je optužba prekoračena u smislu člana 297. stav 1. tačka j) ZKP BiH, jer se u izmijenjenoj optužnici optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić terete da su sami bili članovi UZP-a, a zatim je prvostepeno vijeće nedopuštenom intervencijom u dispozitivu optužnice isti izmijenilo na način da je optuženi Duško Jević osuđen za pomaganje u navodnom UZP-u, nalazeći da je naređivao i nadzirao pripadnike I čete u poduzimanju radnji za koje su oglašeni krivim.¹¹

75. Po opisanim radnjama u paragrafu 764. pobijane presude, sud prihvata kvalifikaciju krivičnog djela iz člana 180. stav 2. KZ BiH u odnosu na optuženog Duška Jevića, a prema izmijenjenoj optužnici isti se tereti za počinjenje radnji iz člana 180. stav

¹¹ Žalba obrane optuženog Duška Jevića, str. 9-10.

1. KZ BiH, čime je sud prekoračio optužbu, počinivši bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz tačke 297. stav 1. tačka j) ZKP BiH.¹²

a. Nalazi Apelacionog vijeća

76. Razmatrajući žalbeni prigovor odbrane optuženog Duška Jevića da je pobijanom presudom optužba prekoračena, Apelaciono vijeće najprije ukazuje na odredbu člana 280. stav 1. ZKP BiH, kojom je propisano da se presuda može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj optužnici. U tom smislu zakon zahtijeva postojanje subjektivnog i objektivnog identiteta između optužbe i presude. Pitanje subjektivnog identiteta presude i optužbe rješava se provjerom identiteta osobe u pogledu koje je proveden krivični postupak i donesena prvostepena presuda. Objektivni identitet djela je sačuvan ukoliko je djelo u presudi isto ili samo drugačije od onog iz optužbe, ali nikada ne smije biti teže za optuženog od onog iz optužbe.

77. S tim u vezi, ukoliko se uporedi činjenični opis optužnice, broj KT-RZ-101/07 od 15.01.2010. godine, koja je potvrđena dana 22.01.2010. godine, te izmijenjena 06.03.2012. godine, sa činjeničnim opisom sadržanim u izreci pobijane presude, jasno proizilazi da prvostepeno vijeće nije izmijenilo činjenični opis radnje krivičnog djela koje se optuženom Dušku Jeviću stavlja na teret na način da je optuženom na teret stavio veću kriminalnu količinu od one iz potvrđene optužnice.

78. Naime, Apelaciono vijeće ne nalazi pravilnom argumentaciju odbrane kada navodi da je optužba prekoračena tako što je prvostepeno vijeće optuženog Duška Jevića osudilo za pomaganje u Genocidu, a optužnicom mu je stavljeno na teret da je bio dio UZP-a.

79. U tom smislu, ovo Vijeće ističe da u skladu sa odredbom člana 280. stav 2. ZKP BiH sud nije vezan pravnom kvalifikacijom krivičnog djela iz optužnice. Izmjena pravne kvalifikacije je dozvoljena ukoliko je krivično djelo opisano u činjeničnom opisu optužnice

¹² Žalba obrane optuženog Duška Jevića, str. 33-34.

i za optuženog nije teže. Shodno tome, ovo Vijeće ne nalazi logičnim i pravno osnovanim prigovor odbrane da izmjena pravne kvalifikacije krivičnog djela sama po sebi predstavlja prekoračenje optužbe.

80. Stoga, pravilnom se ukazuje argumentacija iz pobijane presude da dokazi provedeni na glavnom pretresu ne pružaju dovoljno osnova da bi pretresno vijeće van razumne sumnje moglo zaključiti da je plan ili dogovor za ubijanje zarobljenika i prisilno preseljenje, kao takav egzistirao između optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića sa nekim od članova UZP-a za ubijanje muškaraca, niti da su sa njima dijelili istu specijalnu namjeru za uništenje grupe, mada su za nju znali. Dakle, prvostepeno vijeće nije našlo da su optuženi djelovali kao saizvršiocu unutar bilo kojeg UZP-a, već je zaključilo da se njihove radnje mogu okarakterisati kao pomagačke u izvršenju krivičnog djela Genocida i u tom smislu utvrditi njihova odgovornost. Navedeno upućuje na zaključak da je pravna kvalifikacija krivičnog djela izmijenjena u korist optuženog, iz razloga što je optuženi Duško Jević osuđen za pomaganje u UZP-u, što je nedvojbeno blaže u odnosu na (sa)izvršilaštvo u UZP-u koje mu je stavljeno na teret optužnicom.

81. Da je prvostepeno vijeće samo preciziralo činjenični opis iz optužnice nakon okončanja dokaznog postupka, jasno ukazuju i navodi iz prvostepene presude da je optužnica sva ubistva koja činjenično obuhvata, nastojala staviti optuženima na teret kao učesnicima UZP-a III kategorije, za što prvostepeno vijeće nije našlo uporišta u provedenim dokazima, pa je ubistva i događaje koji nisu dokazani samo ispustilo iz izreke presude, s obzirom da ne predstavljaju zasebna krivična djela, već inkriminacije u osnovi zločina genocida za koji su se optuženi teretili.

82. Također Apelaciono vijeće ne nalazi osnovanim ni žalbeni prigovor da je pobijanom presudom optuženom Dušku Jeviću stavljena na teret i pravna kvalifikacija iz člana 180. stav 2. KZ BiH, iz razloga što navedeno ne proizilazi niti iz izreke, niti iz obrazloženja pobijane presude. Činjenica da je optuženi Duško Jević bio pomoćnik komandanta Specijalne brigade policije MUP-a RS (SBP) i komandant Centra za obuku Jahorina Specijalne brigade policije ničim nije osporena, ali ta činjenica sama po sebi ne konstituiše u konkretnom slučaju i komandnu odgovornost optuženog.

83. Slijedom navedenog, žalbeni razlozi i navodi branioca optuženog u pogledu navodnog prekoračenja optužbe u cijelosti su neosnovani, stoga Apelaciono vijeće konstatuje da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede odredbe člana 297. stav 1.

tačka j) ZKP BiH.

(c) Podosnov treći: Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – Odbrane optuženih smatraju da je izreka presude nerazumljiva, pritivrječna sama sebi i razlozima presude i da ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama

84. Apelaciono vijeće ne nalazi osnovanim žalbene prigovore odbrana optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, koji ukazuju da je izreka prvostepene presude protivrječna razlozima presude i da u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

(i) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

85. Sud je, prema navodima odbrane, učinio povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH kada je bez obrazloženja odbio prijedlog branioca optuženog Duška Jevića da se uzmu kao utvrđene činjenice presuđene u predmetu MKSJ Vujadin Popović i drugi, broj IT-05-88-Tu, a u odnosu na pravosnažan dio presude, posebno ukoliko se uzme u obzir da je Apelaciono vijeće Suda BiH, u predmetu Radomir Vuković, prihvatilo 43 utvrđene činjenice iz iste presude MKSJ.¹³

86. Žalba dalje navodi da je optuženi Duško Jević pobijanom presudom oslobođen da je jedan od članova UZP-a za ubistva, te je oslobođen krivice za tzv. „*incidentna ubistva*“, također i da je prvostepeno vijeće čineći apsolutno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, ali i kršenje prava na pravično suđenje, na teret optuženom Jeviću stavilo događaje u kojima nije učestvovao, te za koje nije dokazano niti da je znao.¹⁴

87. Nadalje, presuda je nerazumljiva, na način da je njeno obrazloženje protivrječno izreci iste, te u tom smislu odbrana navodi da se ova povreda ogleda u tome što je

¹³ Žalba obrane optuženog Duška Jevića, str. 12.

¹⁴ Žalba obrane optuženog Duška Jevića, str. 14.

optuženi Duško Jević oglašen krivim za ubistvo nepokretnog starca iz tačke 1. izreke pobijane presude, a da iz obrazloženja presude na nesumnjiv način proizilazi da je ovaj događaj ostao potpuno nerazjašnjen, te da optuženi Jević ne samo da predmetno djelo nije učinio, nego čak za njega nije niti znao (paragrafi 343. - 352., 348. i 349.).¹⁵

(ii) Žalbeni navodi odbrane optuženog Mendeljeva Đurića

88. Žalbom se ističe da sud u obrazloženju presude nije dao valjane argumente kojima bi se potkrijepili dijelovi izreke presude, u odnosu na:

- zaključak suda da je optuženi Mendeljev Đurić bio na dužnosti komandira Prve čete Centra za obuku Jahorina,
- zaključak da je optuženi Mendeljev Đurić postupao u namjeri pogubljenja po kratkom postupku između 7 i 8 hiljada muškaraca Bošnjaka,
- i zaključak da je optuženi naredio pripadnicima Prve čete da učestvuju u prisilnom premještanju bošnjačkog civilnog stanovništva iz Potočara, odvajanju vojno sposobnih muškaraca, njihovom zatvaranju i držanju u tzv. „Bijeloj kući“, te kasnijem masovnom ubijanju zarobljenih muškaraca bošnjačke nacionalnosti u skladištu ZZ Kravica.¹⁶

89. Izreka presude je posebno konceptualno nerazumljiva u smislu uvođenja oblika kolektivne odgovornosti optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, jer se u svakom dijelu izreke presude pominje da su njih dvojica, bez individualizacije njihovih radnji, a time i odgovornosti, „*naređivali i nadzirali*“, te pod „*njihovom komandom i njihovim nadzorom*“. S obzirom da je sud odredio oblik odgovornosti optuženih kao individualnu krivičnu odgovornost u smislu člana 180. stav 1. KZ BiH, to bi podrazumijevalo da izreka presude sadrži konkretan opis radnji koje je naredio i nadzirao optuženi Duško Jević, kao i opis radnje koju je naredio i nadzirao optuženi Mendeljev Đurić. Ovako proizilazi da su obojica optuženih naređivali jednu te istu stvar, što je nemoguće, u sistemu jednostarješinstva i subordinacije, gdje stariji po činu i formaciji naređuje mlađem, a mlađi

¹⁵ Žalba obrane optuženog Duška Jevića, str. 13-15.

¹⁶ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 3.

može samo da prenosi to naređenje. Odbrana napominje da se iz izreke presude MKSJ u predmetu Krstić i u predmetu Blagojević i Jokić, na koje se prvostepeni sud u pravnom opisu često poziva, vidi da su za dio navedenih radnji za koje prvostepeni sud osuđuje optužene Jevića i Đurića kao naredbodavce, već osuđeni general Krstić i pukovnik Blagojević.¹⁷

90. Odbrana ujedno smatra da je optuženi Duško Jević, kao rukovodilac Centra za obuku Jahorina, kako se u izreci presude kvalifikuje, mogao izdati direktno naređenje komandiru voda Prve čete „preskočivši“ optuženog Mendeljeva Đurića.¹⁸

91. U pogledu dijela izreke presude u kojem se navodi da su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić individualno krivično odgovorni za pomaganje u pogubljenju „*po kratkom postupku*“ između 7 i 8 hiljada muškaraca Bošnjaka, odbrana smatra da je ista u tom dijelu suštinski netačna.¹⁹

92. Odbrana također smatra da je potpuno proizvoljan i neutemeljen stav suda iznesen u paragrafima 396. i 397. obrazloženja presude da su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić preuzeli aktivno učešće u prisilnom preseljenju stanovništva i time pomogli počinjenje genocida, ukoliko se uzme u obzir da ne postoji ni jedno svjedočenje koje direktno govori da je optuženi Đurić lično kroz individualnu odgovornost stvarao bilo kakvu humanitarnu krizu, da je na bilo koji način doprinio donošenju odluke da se stanovništvo pokrene ka Potočarima, da je tokom dva dana boravka u Potočarima lično tjerao ikoga da ide ka autobusima i Kladrju, ili da je naređivao bilo kome od pripadnika Centra za obuku Jahorina da tako nešto učini. Stoga je i ocjena suda u pogledu dokaza tužilaštva T1 od 13.07.1995. godine iz paragrafa 395. obrazloženja presude, kao i ocjena suda data u paragrafima 394. i 395. obrazloženja presude, sasvim subjektivna i maliciozna.²⁰

93. Ključno pitanje odgovornosti optuženog Mendeljeva Đurića u Potočarima opisano je u tački 2. izreke prvostepene presude po kojoj su opet optuženi Duško Jević i

¹⁷ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 3.

¹⁸ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 4.

¹⁹ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 6-8.

²⁰ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 9-11.

Mendeljev Đurić „*naredili pripadnicima da u Potočarima odvoje više stotina muškaraca Bošnjaka*“, svjesni da će ti muškarci biti pogubljeni po kratkom postupku, a odbrana ističe da u obrazloženju presude, i to u paragrafima 481. do 506., nedostaje argumentacija koja bi potvrdila ovakav zaključak prvostepenog suda. Naime, niko od svjedoka, a na osnovu kojih svjedočenja je sud izveo ovakav zaključak, nije rekao da je od optuženog Mendeljeva dobio bilo kakvo naređenje koje se odnosi na odvajanje vojno sposobnih muškaraca od njihovih porodica, a što i sud u obrazloženju presude navodi.²¹

a. Nalazi Apelacionog vijeća

94. Apsolutno bitna povreda odredaba krivičnog postupka u skladu sa članom 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH postoji kada prvostepena presuda, kao formalni sudski akt, sadrži određene nedostatke u izreci i obrazloženju, koji su po svojoj prirodi takvi, da onemogućavaju ispitivanje njene zakonitosti i pravilnosti.

95. Nakon detaljne i sveobuhvatne analize izreke pobijane presude, Apelaciono vijeće je ocijenilo da je ona dovoljno jasna i razumljiva, te da joj razlozi iz obrazloženja nisu protivrječni. Apelaciono vijeće ocjenjuje da su forma i sadržaj presude u skladu sa odredbama procesnog zakona, te da ni u tom pogledu nije bilo kršenja zakona.

96. U pobijanoj presudi su također dati razlozi o odlučnim činjenicama relevantnim za presuđivanje u ovoj krivičnopravnoj stvari, uz detaljnu i iscrpnu analizu svih dokaza kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti.

97. Nasuprot žalbenim navodima odbrane, prvostepeno vijeće je dalo detaljno obrazloženje za svaku tačku izreke presude, u odnosu na optužene Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, na način da je iznijelo svoj stav u pogledu razloga koji su opredijelili sud za donošenje odluke. To što zaključci prvostepenog vijeća ne idu u prilog odbrani optuženih ne znači da isti nisu osnovani i utemeljeni na dokaznoj građi.

²¹ Žalba obrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 11.

98. U pobijanoj presudi je prvostepeno vijeće razmatralo i cijenilo sve izvedene dokaze, ali se u presudi osvrtao na one dokaze koji su relevantni za donošenje odluke, te je u obrazloženju odluke iznosilo zaključke o činjenicama koje su od suštinske važnosti za odluku.

99. Stoga, žalbeni prigovor da izostaje ocjena dokaza i činjenica koje idu u korist optuženih, ovo Vijeće odbija kao neosnovan, s tim da će detaljnije ispitati navedeni žalbeni prigovor u dijelu presude koji se odnosi na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

100. Što se tiče prijedloga odbrane na glavnom pretresu da se prihvate kao utvrđene činjenice iz predmeta Vujadin Popović i drugi, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće nakon pažljivog razmatranja argumenata i detaljnog pregleda mjerodavnog prava koje se odnosi na prihvatanje presuđenih činjenica, odlučilo da odbije prijedlog odbrane, koji zaključak kao pravilan prihvata i ovo Vijeće.

101. Naime, u pobijanoj presudi se navodi da je prvostepeno vijeće našlo da činjenice koje je u svom prijedlogu predložila odbrana optuženog Duška Jevića, ne ispunjavaju sve potrebne kriterije, s obzirom da iste potiču iz presude MKSJ u predmetu Vujadin Popović i drugi koja u momentu odlučivanja nije bila pravosnažna, čime nije bio ispunjen jedan od kriterija prihvatljivosti utvrđenih činjenica.

102. U pobijanoj presudi se dalje navodi da nije jasno po kojem kriteriju braniteljica iz iste presude izdvaja dijelove koji su pravosnažni u odnosu na samo jednog optuženog, Ljubomira Borovčanina, proglašavajući na taj način presudu djelimično pravosnažnom, bez postojanja bilo kakve odluke drugostepenog Vijeća MKSJ u tom pravcu. U tom pogledu, prvostepeno vijeće je također cijenilo da u to vrijeme navedena presuda još uvijek nije bila dostupna u zvaničnom prevodu na BHS jezicima, pa se neautorizovani prevod paragrafa iz podnesenog prijedloga svakako ne bi mogao prihvatiti kao autentičan, tako da nije bio podoban u kontekstu ocjenjivanja prihvatljivosti predloženih činjenica.

103. Dakle, Apelaciono vijeće nalazi da je činjenični opis krivičnog djela, koje se optuženim Dušku Jeviću i Mendeljevu Đuriću stavlja na teret, iz izreke pobijane presude, jasan, određen i potpun, te da sadrži činjenice i okolnosti koje predstavljaju bitne elemente krivičnog djela Genocid, iz člana 171. tačke a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH, za koje su optuženi u prvostepenom postupku

oglašeni krivim, uz precizan opis pojedinačnih radnji izvršenja označenih u svim tačkama izreke.

104. Žalbeni navodi koji ukazuju da je činjenični opis iz izreke presude trebao individualizirati radnje optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, neosnovani su, iz razloga što su optuženi kroz komandnu ulogu zajedno vršili radnje izvršenja bilo da su izdavali ili prenosili naređenja, a optužene ne može ekskulpirati ni činjenica da su njihovi nadređeni odgovarali za zločine počinjene u Srebrenici pred MKSJ.

105. Dakle, žalbe branilaca nisu osnovano ukazale da je prvostepeno vijeće dalo kumulativan činjenični opis i obrazloženje za optužene Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, bez potrebne individualizacije u odnosu na svakog optuženog ponaosob, čime bi optuženi odgovarali po principu „kolektivne odgovornosti“.

106. U prilog tome govori i paragraf 729. pobijane presude, koji navodi: *„Optuženi su vršili nadzor nad svim pripadnicima I čete koji su učestvovali u pogubljenjima, pa nije ni bitno da li su im to neposredno naredili ili su se saglasili sa njihovim učešćem u ubijanjima, jer su svi pripadnici I čete bili pod neposrednom ingerencijom optuženih.“*

107. Nadalje, u pogledu ubistva nepokretnog starca Bošnjaka od strane pripadnika I čete Centra za obuku Jahorina, iz tačke 1. izreke pobijane presude, Apelaciono vijeće nalazi da su u konkretnom slučaju radi o ekscesu koji nije stavljen na teret optuženom Dušku Jeviću, iako se nalazi u opisu inkriminisanog događaja, iz razloga što se navedena inkriminacija odnosila na prisilno preseljenje stanovništva, a ne na ubistva.

108. Navedeno proizilazi i iz obrazloženja pobijane presude, gdje prvostepeno vijeće navodi da pretres terena vojno terminološki predstavlja legitimnu vojnu radnju, ali da to istovremeno ne znači da se u toku njegovog provođenja mogu nekažnjeno izvršavati nezakonite radnje, poput ubistva koje su počinili pripadnici I čete. S tim u vezi potrebno je istaći da je prvostepeno vijeće zaključilo da nema dokaza da su optuženi Jević i Đurić, koji su se kretali glavnim putem, u bilo kojem trenutku saznali za navedeno ubistvo, pa se samim tim od njih ne može očekivati da takvo ponašanje spriječe ili kazne, što jasno ukazuje na izostanak elementa „znanja“.

109. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće ne nalazi da je u konkretnom slučaju došlo do bitne povrede na koju žalba ukazuje, te u tom smislu ističe da se navedena inkriminacija odnosi isključivo na prisilno preseljenje civilnog stanovništva, s obzirom da

su sve radnje izvršenja učinjene u cilju realizacije prisilnog preseljenja, što se jasno vidi i kroz obrazloženje pobijane presude da je u činjeničnom opisu ubistvo nepokretnog starca navedeno kao incident, koji ne dovodi do nerazumljivosti i protivrječnosti između izreke i obrazloženja presude.

110. Odbrana optuženog Mendeljeva Đurića je osporavala da je optuženi bio na dužnosti komandira I čete Centra za obuku Jahorina, tvrdeći da to ničim nije dokazano u pobijanoj presudi, kao što nije dokazano da je optuženi učestvovao u ubijanju i prisilnom preseljenju civila Bošnjaka.

111. U tom smislu, Apelaciono vijeće nalazi da je sve što je navedeno u izreci pobijane presude i dokazano, odnosno da u obrazloženju presude ne izostaju razlozi koji potvrđuju činjenični opis inkriminacija iz izreke pobijane presude.

112. Suprotno tvrdnjama odbrane pobijana presuda sadrži razloge u pogledu dužnosti koju je obavljao optuženi Mendeljev Đurić, pošto je detaljno obrazložena formacijska struktura vojnih i policijskih snaga na području Srebrenice, kojoj je pripadao i optuženi.

113. Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da Predsjednik RS utvrđuje organizaciju policijskih snaga i izdaje naredbe za njihovo angažovanje za vrijeme rata, te da policija može biti potčinjena vojnoj komandi prema naredbama ministra.

114. U tom smislu je svjedočio i Radovan Sladoje, koji je pojasnio da je svaka od dvije čete imala po tri voda, pa je tako u sastav I (Prve) čete kojom je komandovao optuženi Mendeljev Đurić, ulazio I (prvi) vod, kojim je komandovao optuženi Goran Marković, II (drugi) vod, kojim je komandovao Tomo Krstović i III (treći) vod, kojim je komandovao Jevto Doder. Optuženi Neđo Ikonić je komandovao II četom, a komandiri vodova su bili svjedok Radovan Sladoje, Duško Kusmuk i Dejan Radojković.

115. Prvostepeno vijeće je u ovom kontekstu također imalo u vidu i cijenilo da je dana 24.02.1994. godine optuženi Mendeljev Đurić privremeno bio raspoređen na poslove i zadatke instruktora minsko - eksplozivnih sredstava u Specijalnoj brigadi policije, na kojoj poziciji je bio tokom inkriminisanog perioda²², da bi Rješenjem od 17.03.1996. godine bio

²² T-120 (Rješenje o raspoređivanju Mendeljeva Đurića na radnu obavezu broj: 08/1-120-3794 od 13.11.1995. godine)

raspoređen na poslove i zadatke pomoćnika komandanta za operativno nastavne poslove u Specijalnoj brigadi policije²³.

116. Pobijana presuda daje jasan odgovor da iako u to vrijeme nisu imali zvanična rješenja o postavljenju, te su ih dobili naknadno, optuženi su prema mišljenju prvostepenog vijeća u inkriminisano vrijeme i prije njega *de facto* obavljali zadatke instruktora u Centru za obuku Jahorina, iz odgovarajućih specijalnosti za koje su bili osposobljeni, a tokom postupka je isključujući svaku razumnu sumnju utvrđeno da su za vrijeme boravka na terenu, instruktori postupali kao komandiri vodova.

117. Razmatrajući navedeni žalbeni prigovor, Apelaciono vijeće je došlo do zaključka da je prvostepeno vijeće dalo adekvatnu i dostatnu argumentaciju u pobijanoj presudi, kojom u cijelosti potvrđuje činjenične navode iz izreke presude, čime se ukazuje neosnovanim žalbeni prigovor odbrane.

118. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće nalazi da žalbe nisu osnovano ukazale da je pobijana presuda nepravilna i nezakonita, te shodno tome ovo Vijeće zaključuje da prvostepeno vijeće nije povrijedilo odredbu člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH.

(d) Podosnov četvrti: Član 297. stav 2. ZKP BiH - Odbrana smatra da sud prilikom donošenja presude nije primjenio ili je nepravilno primjenio odredbe ZKP BiH, što je uticalo na zakonito i pravilno donošenje presude

119. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno primjenilo odredbe ZKP BiH, te da nije počinilo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka propisanu članom 297. stav 2. ZKP BiH.

(i) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

120. Žalbom se ukazuje da je prihvatanjem dodatnih dokaza u završnoj fazi suđenja učinjena povreda odredaba iz člana 297. stav 2. ZKP BiH, u vezi sa članom 261. stav 2.

²³ Rješenje o raspoređivanju Mendeljeva Đurića na poslove i zadatke pomoćnika komandanta za operativno nastavne poslove u komandi SBP broj: 09/3-120-1130 od 17.03.1996. godine.

tačka c) ZKP BiH i članom 276. ZKP BiH, iz razloga što se tužilac nije izjasnio kojiim od predloženih dodatnih dokaza pobija koje navode odbrane, a tim dokazima potkrepljuje već izvedene dokaze tužilaštva, kao i iz razloga što su isti bili poznati tužilaštvu tokom izvođenja dokaza optužbe, međutim bez ikakvog opravdanog razloga ih tužilaštvo uvodi tek u završnoj fazi postupka i time dovodi optuženog u teži procesni položaj nego što je imao prije uvođenja ovih dokaza.²⁴

121. Žalbom se također ukazuje da je posebno izražen propust pobijane presude u izostanku ocjene vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, što predstavlja povredu odredaba člana 281. stav 2. i člana 290. stav 7. ZKP BiH. Pored toga propust pobijane presude je i izrada presude na način da se citiraju ili parafraziraju samo dijelovi iskaza svjedoka tužilaštva koji idu u prilog donošenju osuđujuće presude, a koriste se i dijelovi iskaza svjedoka koji nisu dati na glavnom pretresu. Pri tome se iz iskaza svjedoka uzimaju samo oni dijelovi koji inkriminišu optužene, dok se izostavlja i uopšte ne daje ocjena onih dijelova iskaza svjedoka koji idu u korist optuženih.²⁵

122. U odnosu na bitne povrede krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH, odbrana navodi da nema nijednog neposrednog i sigurnog dokaza o saznanju Duška Jevića o tome da će odvojeni muškarci u Potočarima biti ubijeni. Vijeće iz protivrječnih dokaza tužilaštva i odbrane u pogledu saznanja optuženog prihvata dokaze optužbe, bez ikakvog objašnjenja, ne dajući razloge zašto ne prihvata dokaze odbrane predočene na istu okolnost.²⁶

a. Nalazi Apelacionog vijeća

123. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH, odnosno relativno bitna povreda, postoji ako sud za vrijeme pripremanja glavnog pretresa ili u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primjenio ili je

²⁴ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 10-11.

²⁵ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 37.

²⁶ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 39-43.

nepravilno primjenio koju odredbu ZKP BiH, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

124. Kada je u pitanju relativno bitna povreda odredaba krivičnog postupka potrebno je da se žalbom ukazuje ne samo na radnje i propuste u kojima se ogleda neprimjenjivanje ili nepravilno primjenjivanje određene odredbe procesnog zakona, nego i da se žalbom ukazuje i u kom smislu i zbog čega je to bilo ili moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude. U protivnom, ispitivanje o tome da li je učinjena relativno bitna povreda odredaba krivičnog postupka bi se pretvorilo u ispitivanje po službenoj dužnosti.

125. U tom smislu ovo Vijeće nalazi da žalba branioca optuženog Duška Jevića nije uspješno dokazala da je prvostepeno vijeće usljed propusta, na koje žalba ukazuje, donijelo nezakonitu i nepravilnu presudu, iz kog razloga su navedeni žalbeni prigovori odbijeni kao neosnovani.

126. Dakle, cijeneći naprijed navedeno Apelaciono vijeće ističe da sud ima pravo da odluči koji dokazi su relevantni za predmetni krivični postupak, odnosno koji bi dokazi doprinijeli utvrđivanju istine u konkretnom slučaju, te da ih prihvati, kao i da ne provede sve predložene dokaze ukoliko isti nemaju značaja za predmet ili su nepotrebni.

127. Ovo Vijeće nalazi da prvostepeno vijeće nije počinilo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka kada je prihvatilo dodatne dokaze tužilaštva, te da time nije dovelo optuženog Duška Jevića u nepovoljniji procesni položaj, iz razloga što branilac u svojoj žalbi osim subjektivnog uvjerenja da su dodatni dokazi tužilaštva utjecali na odluku suda, ne obrazlaže svoje argumente činjenično. Također, odbrana je mogla i u prvostepenom postupku pobijati sporne dokaze, s obzirom da odbrani, odnosno optuženom, uvijek pripada posljednja riječ.

128. Nadalje, razmatrajući istaknuti žalbeni prigovor u pogledu povrede odredbe člana 14. ZKP BiH, Apelaciono vijeće je došlo do zaključka da pobijanom presudom nije povrijeđen metodološki pristup pri utvrđivanju i ispitivanju odlučnih činjenica predviđen navedenom odredbom, a koji se odnosi na standard jednakosti u postupanju, budući da je sa jednakom pažnjom ispitala sve činjenice, ne ispustivši pri tom iz vida ni jednu koja je bila važna za presuđenje. Stoga, žalbeni prigovor odbrane da izostaje ocjena činjenica koje idu u korist optuženog Duška Jevića, ovo Vijeće nalazi paušalnim i neosnovanim.

129. Apelaciono vijeće također smatra da je prvostepeno vijeće u najboljem položaju da ocijeni vjerodostojnost svjedoka, što je ono i učinilo i u vezi s tim dalo adekvatne razloge. Činjenica da prvostepeno vijeće nije ocijenilo dokaze na način koji je odgovarao odbrani, ne čini prvostepenu presudu manjkavom i nepotpunom, već jasnom i koncentrisanom na bitne elemente krivičnog djela za koje se optuženom sudi. Također, ukoliko je prvostepeno vijeće našlo utvrđenim činjenice koje idu na štetu optuženog, odnosno koje upućuju na zaključak o dokazanosti optužbe, sama po sebi nije osnov za zaključak o različitom tretmanu stranaka u postupku.

130. Apelaciono vijeće nalazi da je u toku krivičnog postupka koji je prethodio donošenju presude, prvostepeno vijeće ispunilo svoju zakonsku obavezu na način da je ispitivalo i utvrđivalo činjenice koje se odnose na zakonska obilježja krivičnog djela, krivicu optuženih, utvrđivanje odgovarajućih činjenica za izricanje adekvatne krivičnopravne sankcije, kao i druge činjenice od kojih zavisi primjena relevantnih zakonskih odredbi.

131. Tokom glavnog pretresa prvostepeno vijeće nije počinilo povredu zakona koja bi imala karakter bitne povrede odredaba krivičnog postupka u smislu odredbe člana 297. stav 2. ZKP BiH, niti pobijana presuda sadrži manjkavosti koje bi imale takav karakter, što sve u konačnici upućuje na zaključak da su žalbeni prigovori, istaknuti u tom pravcu, neosnovani.

B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

132. Standard koji žalbeno vijeće treba primjeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost (osnovanost).

133. Žalbeno vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka isključujući svaku razumnu sumnju. Neće svaka činjenična greška biti razlog da žalbeno vijeće ukine presudu, nego samo ona greška koja je uzrokovala

nepravilnu presudu što se kvalifikuje kao krajnje nepravičan ishod sudskog postupka, kao u slučaju kada je optuženi osuđen uprkos nedostatku dokaza o biću krivičnog djela.

134. Prilikom utvrđivanja da li je zaključak prvostepenog vijeća bio opravdan žalbeno vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdilo prvostepeno vijeće. Žalbeno vijeće ima na umu, kao opšte načelo da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene na glavnom pretresu prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti prvostepenog vijeća. Stoga žalbeno vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja koje je utvrdilo prvostepeno vijeće.

135. Žalbeno vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje prvostepenog vijeća samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjalo prvostepeno vijeće ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna."

136. Članom 299. ZKP BiH propisano je kada se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Odlučne činjenice se utvrđuju neposredno pomoću dokaza, ili posredno iz drugih činjenica (indicija ili kontrolnih činjenica). Samo one činjenice koje su sadržane u presudi mogu se smatrati da postoje, te bez obzira što odlučne činjenice postoje, u presudi se uvijek moraju dati razlozi o njihovom postojanju. U suprotnom nema utvrđenog činjeničnog stanja (nepotpuno utvrđeno činjenično stanje). Ukoliko neka odlučna činjenica nije utvrđena onako kako je zaista postojala u stvarnosti nekog događaja, onda postoji pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

137. U odnosu na neposredne i posredne dokaze Ustavni sud Bosne i Hercegovine naglašava da dokazivanje činjenica putem posrednih dokaza nije samo po sebi u suprotnosti sa načelom pravičnog suđenja, u skladu sa članom 6. stav 1. EKLJP.²⁷ Međutim, dokazanost činjenice putem posrednih dokaza mora se utvrditi isključujući svaku razumnu sumnju, gdje mora postojati čvrsta i logična povezanost tako da činjenični zaključak prvostepenog vijeća bude jedini mogući zaključak na osnovu dokaza. Kriterij koji se primjenjuje jeste razumna sumnja. Vrlo rijetko se činjenica može dokazati

²⁷ M.Š., AP-661/04 (Ustavni sud BiH), Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. aprila 2005. godine, para. 36.

isključujući svaku razumnu sumnju. Svakako, kao kada se sastave svi dijelovi neke slagalice, ponekad posredni dokazi mogu biti uvjerljiviji od svjedočenja neposrednog očevidca koje može biti podložno varljivosti ljudske percepcije.

2. Žalba Odbrane Optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića

138. Apelaciono vijeće nalazi da je u pobijanoj presudi činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno.

(a) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

139. Presuda, prema navodima odbrane, obiluje neutemeljenim činjeničnim zaključcima u pogledu počinjenja krivičnog djela genocida, i to u paragrafima 922., 923. i 924., na način što nema dokaza koji ukazuju da su ostvarena sva bitna obilježja bića ovog krivičnog djela.

140. Odbrana se osvrće na dio presude u vezi sa radnjama optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u raspoređivanju pripadnika duž putne komunikacije 12. i 13. jula 1995. godine (paragraf 521.), te ističe da je van razumne sumnje dokazana činjenica da optuženi Duško Jević nije bio prisutan 13. noć i 14. jula jutro ispred ZZ Kravica, pa se u tom smislu odbrana poziva i na paragrafe 607., 460., 521., 527., 528., 1451., 1453. i 1458. Odbrana također ističe da optuženog Jevića pred hangarom noć 13. jula nisu vidjeli ni svjedoci: S-101, S-118, Tomislav Krstović, S-104, a jutro pred hangarom ZZ Kravica optuženog nisu vidjeli ni svjedoci S-101, S-118, S-126, ni svjedok Siniša Renovica, koji je prolazeći u vozilu sa optuženim Neđom Ikonićem pored hangara, nakon što su vidjeli utovar leševa, a ne nalazeći pred skladištem optuženog Jevića, otišli u Bratunac i prijavili Borovčaninu šta su vidjeli (paragraf 703).²⁸

²⁸ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 16-21.

141. Odbrana se osvrće na svjedočenje svjedoka S-101, te na pritiske od istražitelja SIPA-e Bajre Kulovca prilikom davanja izjava ovog svjedoka u pogledu utvrđivanja odlučne činjenice (ne)prisustva optuženog Duška Jevića pred hangarom ZZ Kravica u jutarnjim satima 14. jula 1995. godine.²⁹

142. Odbrana se osvrće i na svjedočenje svjedoka S-119 i S-102, koji su svjedočili o prisustvu Jevića 14. jula u ranim jutarnjim satima pred hagarom ZZ Kravica, te navodi da se ne može van razumne sumnje donijeti takav zaključak, jer ovi navodi nisu potkrijepljeni nijednim drugim dokazom, te shodno članu 23. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, Sud ne može zasnivati osuđujuću presudu isključivo ili u odlučujućoj mjeri na dokazima pribavljenim u skladu sa članom II-22 ovog zakona. Ovakva svjedočenja sasvim su suprotna izjavama svjedoka Siniše Renovice, S-126 i Tomislava Krstovića.³⁰

143. Odbrana osporava ubistva koja je navodno počinio komandir voda II čete, Siniša Renovica (paragrafi 762., 763. i 764. pobijane presude), jer ne postoji dovoljno utemeljenja u izjavama svjedoka S-123, S-124 i S-121 za takvu odluku suda.

144. U žalbi se osporavaju činjenice vezane za pretres terena 17. i 18. jula 1995. godine, te se kao poseban propust presude ističe izostanak ocjene vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, čime se čini povreda člana 281. stav 2. i člana 290. stav 7. ZKP BiH. Odbrana ističe da se u presudi citiraju ili parafraziraju samo dijelovi iskaza svjedoka koji idu u prilog donošenju osuđujuće presude, te da se koriste dijelovi iskaza svjedoka koji nisu dati na glavnom pretresu (svjedok Velomir Gajić), a izostavlja se ocjena onih dijelova iskaza svjedoka koji idu u korist optuženih.³¹

145. Odbrana stiče dojam da se sud unaprijed opredijelio da ne vjeruje iskazima svjedoka odbrane, kao npr. svjedočenje Nenada Andrića (dokaz odbrane I), a kada su u pitanju svjedoci tužilaštva sud ima običaj da istima vjeruje bez obzira na njihov kredibilitet

²⁹ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 22-32.

³⁰ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 32-33.

³¹ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 34-38.

i činjenicu da su i sami bili učesnici-saizvršioци u navedenim događajima, i to svjedoci S-100, S-105, S-102, S-110, S-119 i S-126.³²

146. Odbrana se osvrće i na paragraf 117. pobijane presude, vezano za udruženi zločinački poduhvat i navodi da je u tom smislu pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešno primjenjeno materijalno pravo, iz razloga što nije dokazano postojanje bilo kakvog UZP-a, te samim tim optuženi Duško Jević nije mogao biti oglašen krivim kao pomagač u istom. Nadalje, smatra da je nemoguće oglasiti nekoga krivim za pomaganje u UZP-u čiji članovi nisu tačno utvrđeni, s obzirom da bi to značilo uskraćivanje optuženom Jeviću prava da bude detaljno informisan o optužbama protiv njega, a u skladu sa praksom MKSJ.³³

147. Također, odbrana navodi da nema nijednog neposrednog i sigurnog dokaza o saznanju optuženog Duška Jevića o tome da će odvojeni muškarci u Potočarima biti ubijeni. Vijeće iz protivrječnih dokaza tužilaštva i odbrane u pogledu saznanja optuženog prihvata dokaze optužbe, bez ikakvog objašnjenja, ne dajući razloge zašto ne prihvata dokaze odbrane predočene na istu okolnost.³⁴

148. Odbrana dalje negira prisustvo, učešće ili postojanje ikakvih saznanja na strani optuženog Duška Jevića u odnosu na inkriminirajuće radnje, i to u vezi sa hangarom ZZ Kravica, livadom Sandići, putnom komunikacijom Konjević Polje - Bratunac i ostalim inkriminacijama, te navodi da su sve radnje koje je optuženi Duško Jević preduzimaо u pretresu bile zakonite, dozvoljene i preduzete sa uvjerenjem da se odnose na pripadnike 28. Divizije, a prema ovim zarobljenicima preduzimaо je mjere kao prema ratnim zarobljenicima u skladu sa zakonskim odredbama.³⁵

149. Odbrana postavlja pitanje kako optuženi Duško Jević ima svijest i saznanje da će bošnjačko stanovništvo iz Srebrenice biti uništeno na nacionalnoj, etničkoj, vjerskoj i kulturnoj osnovi, ako njegov pretpostavljeni Ljubiša Borovčanin od kojeg je dobijao sva naređenja, nije osuđen ni za genocid, ni za pomaganje, već za zločine protiv čovječnosti.

³² Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 37-38.

³³ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 38-39.

³⁴ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 39-43.

³⁵ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 41-42.

Stoga, odbrana zaključuje da Sud BiH preuzima činjenice i izvedene dokaze od MKSJ samo ukoliko odgovaraju namjeri suda.³⁶

(b) Žalbeni navodi odbrane optuženog Mendeljeva Đurića

150. Sud konstatuje u izreci presude da je optuženi Mendeljev Đurić u inkriminisanom periodu bio na dužnosti komandira I čete Centra za obuku Jahorina, a ovaj zaključak obrazlaže u paragrafima od 320. - 325. pobijane presude. Odbrana smatra da sud nije utvrdio izvan razumne sumnje da je optuženi Đurić *de facto* imao dužnost komandira I čete, nego kako to i sam sud priznaje u paragrafu 176. obrazloženja presude, da je obavljao zadatke instruktora u Centru što ukazuje na nemanje ni *de facto* ni *de iure* mogućnosti da bilo kome od drugih instruktora ili „dezertera“ izdaje naređenja.

151. Optuženi nikada nije dobio bilo kakav zvaničan ili nezvaničan dokument kojim se postavlja kao komandir I čete Centra za obuku Jahorina. Većina svjedoka, među kojima je većina „dezertera“, navode da je optuženi Đurić bio jedan od instruktora u Centru, a što je potvrdio i svjedok tužilaštva Tomislav Krstović. Ipak, usljed postojanja različitih svjedočenja u odnosu na ovo pitanje, odbrana je zatražila mišljenje vještaka prof. dr. Mileta Matijevića koji je izveo zaključak da je optuženi Đurić bio angažovan u Centru za obuku Jahorina, ali kao instruktor.³⁷

152. U žalbi se dalje ističe da je sasvim neutemeljen zaključak suda da su optuženi Mendeljev Đurić i Duško Jević naredili razoružanje pripadnika holandskog bataljona skupa sa drugim pripadnicima VRS i MUP-a, iz tačke 1. izreke presude. U obrazloženju ovog stava sud se u paragrafima od 320. do 325. pozvao na iskaz svjedoka Tomislava Krstovića i Ljubodraga Gajića, s tim da odbrana ističe da ni jedan od ova dva svjedoka nije potvrdio da je primio bilo kakvo naređenje o razoružanju holandskog bataljona od optuženog Đurića, odnosno da ne postoji ni jedan jasan argument po kome bi sud izvan

³⁶ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 43-44.

³⁷ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 13-14.

razumne sumnje mogao utvrditi da je optuženi Đurić izdao bilo kom pripadniku Centra za obuku Jahorina naredbu da razoruža pripadnike UN-a.³⁸

153. Branilac također smatra da je sud pogrešno utvrdio da je optuženi Mendeljev Đurić izdao naredbu da se vrši pretres bošnjačkih kuća i da se stanovništvo uputi u sabirni centar u Potočarima radi njihovog iseljenja, a koji zaključak sud obrazlaže u paragrafu 340. pobijane presude. Naime, nema dokaza za bilo kakvu naredbu optuženog Đurića, niti da je bilo ko od lokalnog stanovništva pronađen u svojim kućama i upućen u Potočare, kao ni da je optuženi Đurić fizički nadzirao ovu aktivnost. Ako se na tom prostoru u isto vrijeme nalazi i optuženi Duško Jević, onda u sistemu subordinacije i jednostarješinstva ne postoji takva pozicija optuženog Đurića.

154. Na ove okolnosti je svjedok S-126, dana 21.10.2010. godine, dao iskaz na zapisnik, u kojem je potvrdio da mu je optuženi Đurić naložio da učestvuje u pretresu terena i da ukoliko pronađu nekoga prilikom pretresa da istog predaju optuženom Đuriću. Žalbom se ukazuje da se na iskazu ovog svjedoka ne može zasnivati teza iz izreke presude da je naredba glasila da se ljudi koji se pronađu u svojim kućama upućuju u sabirni centar u Potočarima, iz razloga što ovaj svjedok kaže da je naredba glasila da se ta lica predaju optuženom Đuriću, što je svakako suprotno od onoga kako glasi izreka pobijane presude.³⁹

155. U paragrafu 1. izreke pobijane presude sud je utvrdio da je optuženi Đurić naredbom rasporedio duž putne komunikacije Bratunac-Konjević Polje pripadnike I čete s ciljem da održavaju njenu prohodnost kako bi autobusi i kamioni sa ženama i djecom mogli protivno njihovoj volji biti prebačeni na područje Armije BiH, a u paragrafima 521. - 537. obrazloženja izložio svjedočenja i argumentaciju kojom potkrepljuje ovaj dio izreke. Branilac smatra da sud nije pravilno izveo zaključke prilikom ocjene materijalnog dokaza, i to Borbeni izvještaj generala Krstića od 13.07.1995. godine i Izvještaj koji istog dana šalje Ljubomir Borovčanin, kao i prilikom ocjene iskaza svjedoka, a iz razloga što nije naveo niti jedno svjedočenje ili materijalni dokaz koji bi govorio o tome da je bilo koji pripadnik Centra za obuku Jahorina, primio naređenje od Đurića ili da je u tu svrhu raspoređen duž putne komunikacije od strane optuženog, već se on poistovjećuje sa

³⁸ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 14.

³⁹ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 14-15.

optuženim Duškom Jevićem. Ovakvo poistovjećivanje je očigledno u paragrafu 527. pobijane presude, gdje se prvostepeni sud poziva na svjedočenje pripadnika II čete Centra za obuku Jahorina, Sladoja Radovana, koji kaže da je naređenje da obezbjeđuje putnu komunikaciju primio od optuženog Duška Jevića.⁴⁰

156. Prvostepeni sud ponovno poistovjećuje optužene Mendeljeva Đurića i Duška Jevića, kada argumentuje i izvodi zaključak iznesen u paragrafu 2. izreke pobijane presude da su isti naredili da se neki pripadnici Centra rasporede duž puta sa ciljem da se zarobe muškarci koji su namjeravali pobjeći iz Srebrenice, znajući da će svi biti pobijeni, i to sud čini bez postojanja ijednog dokaza da je takvo naređenje bilo kom pripadniku Centra izdao optuženi Đurić.⁴¹

157. Odbrana tvrdi da je aktivnost sistematskog odvajanja vojnosposobnih muškaraca od njihovih porodica u Potočarima, iz paragrafa 2. izreke pobijane presude, te paragrafa 474. - 506. obrazloženja presude, umjesto optuženog Đurića vodila je VRS i to preko organa bezbjednosti, što potvrđuje presuda u predmetu Krstić, te presuda u predmetu Blagojević. Odvajanje su vršili pripadnici Vojne policije Bratunačke brigade i Drinskog korpusa, te nema dokaza da je naređenja izdao optuženi Đurić, a u prilog ovakvim navodima odbrane idu izjave svjedoka: Mileta Janjića, S-119, S-101, S-126, S-104, Neđe Jovičića i S-118.⁴²

158. Branilac dalje smatra da sud ne može zasnivati odluku, u vezi sa pitanjem da li je optuženi Đurić znao da će svi razdvojeni muškarci 12. i 13. jula 1995. godine biti ubijeni, na iskazu van Duijna, na kojem prvostepeni sud ponajviše temelji svoj stav, s obzirom da isti nije prihvatio da bude unakrsno ispitan, niti da svjedoči pred prvostepenim sudom. No, kada bi se i prihvatio razlog za izuzetak od neposrednog izvođenja dokaza saslušanja van Duijna, ni na osnovu takve izjave se ne može zasnivati bilo kakva presuda, ukoliko se ta izjava stavi u kontekst ostalih dokaza, i to vještačenja Matijevića i iskaza svjedoka Ljubodraga Gajića.⁴³

⁴⁰ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 15-16.

⁴¹ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 16.

⁴² Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 17-18.

⁴³ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 17-18.

159. Tačka 3. izreke presude odnosi se na poziciju, ulogu i postupanje optuženog Đurića u događajima oko ZZ Kravica, kao lica odgovornog za izdavanje naredbi koje su imale za cilj pogubljenje više od 1000 zarobljenika, u toku večernjih sati 13.07. i 14.07.1995. godine, a ocjena dokaza na kojima prvostepeni sud zasniva taj dio odluke sadržana je u paragrafima 654. do 724. obrazloženja. Branilac tvrdi da nema dokaza koji bi izvan razumne sumnje mogli potkrijepiti zaključak suda da je optuženi Đurić bilo kome naredio da učestvuje u ubijanju zarobljenika, da je isti nadzirao ovu aktivnost Centra za obuku Jahorina, a ove navode branilac potkrepljuje izjavama svjedoka: S-104, S-126, S-118, Tomislava Krstovića, S-119 i S-102.⁴⁴

160. Odbrana smatra da je presuda neutemeljena i u dijelu koji se odnosi na događaje koji su se desili 14.07.1995. godine u jutarnjim satima, kada je prema izreci presude više desetina zarobljenika po kratkom postupku ubijeno ispred Hangara Kravica. Odbrana smatra da su neutemeljeni zaključci iz paragrafa 706. da je optuženi Đurić bio prisutan u noći 13. jula ispred Skladišta i da su oni „u večernjim satima po naredbi Đurića i Jevića autobusima dovezeni na lokalitet Kravice“, kao i zaključak iz paragrafa 724. da je optuženi Đurić 14. jula bio prisutan ispred Skladišta Kravica. U vezi sa tim odbrana ističe da se činjenica da je Đurić bio u autobusu 13. jula, te činjenica dovođenja pripadnika Centra Jahorina na putnu komunikaciju i davanje legitimnog borbenog zadatka obezbjeđenja putne komunikacije ili čuvanje zarobljenika, ni na jedan način ne može dovesti u vezu sa zaključkom da je Đurić naređivao ubistva 14. jula.⁴⁵

161. U odnosu na paragraf 4. izreke presude kojim je prvostepeni sud utvrdio da je optuženi Đurić komandovao I četom Centra za obuku Jahorina i da je tada znao da će svi zarobljeni biti ubijeni, pa tim naredbama i nadzorom pomogao u realizaciji genocida, te u odnosu na paragrafe 854. - 878. pobijane presude, branilac tvrdi da nijedan od svjedoka u ovim paragrafima ne pominje optuženog Đurića kao lice od koga su primali bilo kakvo naređenje vezano za zadatak u pretresu terena. Branilac se poziva na iskaze svjedoka Slavka Bojanića, S-119 i Jevte Dodera, koji istina pominju prisustvo Đurića tih dana na putnoj komunikaciji između Lolića i Konjević Polja, međutim ističe da ovi kao ni drugi iskazi nisu mogli navesti sud na zaključak da je optuženi Đurić učestvovao u pretresu i to

⁴⁴ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 19-20.

⁴⁵ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 20-21.

sa aktivnom i komandnom ulogom, jer niko tako nešto nije rekao, a ni materijalnog dokaza u tom pravcu nema.⁴⁶

162. Branilac navodi kako sud utvrđuje da su u pretresu terena učestvovali pripadnici obje čete Centra za obuku Jahorina, no komandira II čete optuženog Neđu Ikonića oslobađa bilo kakve krivične odgovornosti, ali za isto osuđuje optuženog Đurića, smatrajući da Đurić zna šta će biti sa zatvorenicima, a da to Ikonić ne zna. Branilac dodaje da Mićo Gavrić ima nesumnjivu ulogu koordinatora aktivnosti između VRS i MUP-a, a nema nikakve odgovornosti, te postavlja pitanje da li je optuženi Đurić odgovoran za sve što se dešavalo tih dana na području Bratunca i Srebrenice.⁴⁷

(i) Nalazi Apelacionog vijeća

163. Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore odbrane koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno i nepotpuno utvrđeno i detaljnom analizom sadržaja pobijane presude, te nakon izvršenog uvida u spis predmeta, došlo do zaključka da se radi o neutemeljenim tvrdnjama. Ovo Vijeće nalazi da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno i da pobijana presuda sadrži valjane i prihvatljive razloge o svim odlučnim činjenicama na osnovu kojih je donesena osuđujuća presuda u odnosu na optužene Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.

164. Ovo Vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće u ovom predmetu cijenio dokaze u skladu sa ZKP BiH primjenjujući prevashodno načelo pretpostavke nevinosti iz člana 3. ZKP BiH, koja otjelovljuje opšti princip prava prema kojem tužilaštvo snosi teret utvrđivanja krivice optuženog, a tužilaštvo to mora utvrditi isključujući svaku razumnu sumnju.

165. Potrebno je naglasiti da prvostepeno vijeće nije bilo dužno baviti se svakim dokazom, kako to neosnovano tvrdi odbrana, već je u smislu odredbe iz člana 15. i 281. ZKP BiH izvršilo slobodnu ocjenu dokaza baveći se u prvom redu onim dokazima koji su nužni za ostvarenje svrhe ove presude, smatrajući da nije nužno raspravljati baš o

⁴⁶ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 21-22.

⁴⁷ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 22.

svakom dokazu.⁴⁸ Stoga, ovo Vijeće nalazi da je pobijana presuda pravilno koncentrisana na ispitivanje i ocjenu dokaza na kojima se zasniva ocjena da je učinjeno krivično djelo koje se optuženim stavlja na teret i o krivici optuženih, te da na taj način nije došlo do pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, niti do stavljanja optuženih u nepovoljniji procesni položaj.

166. Nadalje, nerazumno bi bilo očekivati da se u ovakvim masovnim zločinima, u mnoštvu dešavanja i sistematskih pogubljenja koja su se dešavala u vrlo kratkom vremenskom intervalu, utvrde i najsitniji detalji, niti se može očekivati od svjedoka da se sjećaju svih pojedinosti predmetnog događaja, s obzirom na haotična dešavanja u inkriminisano vrijeme i vremensku distancu. Vijeće je svjesno da je rijetkost da dva svjedoka, koja svjedoče na iste okolnosti, neki događaj vide identično ili ga verbalno opisuju na isti način.

167. Osim toga, Apelaciono vijeće naglašava, a kako je to već naprijed navedeno, da dokazi koje je prvostepeno vijeće prihvatilo i uvrstilo u dokaznu građu na osnovu Zakona o preuzimanju predmeta su zakoniti dokazi, na kojima se mogla zasnovati presuda, ali ne isključivo ili u odlučujućoj mjeri i bez potpore drugih dokaza koji bi potvrdili te navode.

168. Također ovo Vijeće ističe da je odbrana neosnovano ukazivala na iskaze svjedoka koji su bili direktni učesnici inkriminisanog događaja, i to: S-100, S-105, S-102, S-110, S-119 i S-126, s obzirom da je prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi pravilno i savjesno ocijenilo njihovu dokaznu vrijednost, te dalo valjanu i dostatnu argumentaciju, koju kao pravilnu prihvata i ovo Vijeće.

169. Apelaciono vijeće smatra da bez obzira što su neki svjedoci bili nepouzdana u vezi sa nekim dijelovima svojih iskaza, zbog straha od samoinkriminiranja, ti isti svjedoci su tačno percepirali, zapamtili i reprodukovali neke druge činjenice.

170. Stoga je prvostepeno vijeće donijelo pravilnu odluku kada nije odbacilo kompletne iskaze svjedoka čiji su iskazi bili dijelom nepouzdana, jer to ne bi bilo u interesu pravde niti u skladu sa obavezom slobodne ocjene dokaza i utvrđivanja istine. Istovremeno je

⁴⁸ Vidi presudu Pretresnog vijeća I MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza*, predmet br.IT-95-14/2-T od 26.2.2001., para. 20., te presudu Žalbenog vijećau istom predmetu broj: IT-95-14/2-A od 17-12-2004., para. 382.

prvostepeno vijeće nepouzdanost dijela iskaza svjedoka uzelo u obzir prilikom razmatranja tačnosti preostalog dijela iskaza, a ove dokaze je cijeno i u međusobnoj povezanosti sa ostalim dokazima.

171. Iz sadržaja pobijane presude proizilazi da je prvostepeno vijeće razmotrilo svaki dokument u ovom predmetu kako bi odlučilo o njegovoj pouzdanosti i dokaznoj vrijednosti i zaključilo da je tužilaštvo dokazalo njihovu vjerodostojnost isključujući svaku razumnu sumnju. Također proizilazi da prvostepeno vijeće nije postupalo jednako sa svakim dokazom u spis, što je diskreciono pravo suda, već je pojasnilo samo one zaključke o činjenicama koje su važne za utvrđivanje krivice optuženih. Kako bi procijenilo vjerodostojnost dokumenata, prvostepeno vijeće je cijeno i njihovu podudarnost sa ostalim dokazima.

172. Cijeneći sve naprijed navedeno, Apelaciono vijeće nalazi da je pravilno u pobijanoj presudi utvrđeno da su pripadnici Centra za obuku Jahorina djelovali u zoni odgovornosti Bratunačke brigade, te da iako u to vrijeme nisu imali zvanična rješenja o postavljenju, te su ih dobili naknadno, optuženi su prema utvrđenju prvostepenog vijeća u inkriminisano vrijeme i prije njega *de facto* obavljali zadatke instruktora u Centru za obuku Jahorina, iz odgovarajućih specijalnosti za koje su bili osposobljeni, a tokom postupka je isključujući svaku razumnu sumnju utvrđeno da su za vrijeme boravka na terenu, instruktori postupali kao komandiri vodova.

173. Isto tako u pobijanoj presudi dati su valjani razlozi da je optuženi Duško Jević bio na dužnosti pomoćnika komandanta Specijalne brigade policije MUP-a RS (SBP) i komandanta Centra za obuku Jahorina Specijalne brigade policije, dok je u odnosu na optuženog Mendeljeva Đurića dokazano da je bio na dužnosti komandira I čete Centra za obuku Jahorina.

174. U pogledu dužnosti koje su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić obavljali svjedočili su brojni svjedoci, čiji iskazi su u bitnom saglasni, pa je tako svjedok Ljuban Popržen izjavio da je Mendeljev Đurić bio komandir I čete, a da je optuženi Duško Jević bio nadređeni I i II četi, što je potvrdio i svjedok Jevto Doder, te da na ove dužnosti nisu postavljeni nekim formalnim aktom, nego da su se između sebe podijelili ko će obavljati koju dužnost na terenu. Također i svjedok Tomislav Krstović potvrđuje da je Mendeljev Đurić bio komandir čete, a da je optuženi Duško Jević bio nadređeni starješina komandirima četa, komandirima vodova i instruktorima. Utvrđenje prvostepenog vijeća

da su vodovi bili organizirani u dvije čete, te da je optuženi Mendeljev Đurić bio komandir I čete i da je optuženi Duško Jević bio nadređeni ovim četama, potvrdio je i svjedok Radovan Sladoje.

175. Dakle, iako ni jedan od dokumenata zvanično i formalno optuženog Duška Jevića ne postavlja na dužnost komandanta I i II čete, a optuženog Mendeljeva Đurića na dužnost komandira I čete, što je i razumljivo kada se ima u vidu da je vrijeme ratnih dejstava i da su u datim uslovima propusti takve vrste mogući, optuženi su od ostalih pripadnika jedinice po samom svom ponašanju bili doživljeni kao takvi, što i jeste bila njihova stvarna uloga na terenu.

176. Stoga, ovo Vijeće ne nalazi osnovanim žalbene prigovore koji ukazuju da optuženi nisu imali ni *de facto* ni *de iure* ovlasti da naređuju i prenose naređenja na terenu, a dokazano je da su sve radnje poduzimali kako bi se ostvario krajnji cilj da se prisilno preseli civilno bošnjačko stanovništvo i da se muškarci Bošnjaci likvidiraju po prijekom postupku.

177. Tokom prvostepenog postupka i u postupku po žalbi, odbrana optuženog Duška Jevića je osporavala prisustvo optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića na inkriminiranim mjestima. Međutim, prvostepeno vijeće je sa sigurnošću utvrdilo da su nakon razoružavanja pripadnika UN vojske na punktu, dio pripadnika I čete Centra za obuku Jahorina, predvođeni optuženim Jevićem i Đurićem, te komandirima vodova, izvršili pretres terena muslimanskih kuća, sa lijeve i desne strane putne komunikacije Bratunac - Srebrenica.

178. Prvostepeno vijeće je pravilno zaključilo da su optuženi rukovodili i nadzirali pripadnike I čete koji su učestvovali u pretresu terena, znajući da isto za cilj ima skupljanje svog civilnog stanovništva u Potočarima, počevši od 12. jula, gdje je veći broj ljudi pobjegao ranije, usljed jakog granatiranja, tražeći zaštitu u bazi UN-a, što je potvrdio svjedok S-126, kao i video zapis.

179. U pogledu *mens rea* optuženih Jevića i Đurića prvostepeno vijeće ne nalazi da su optuženi prilikom poduzimanja aktivnog učešća u prisilnom preseljenju postupali sa genocidnom namjerom, niti da su bili članovi tog ili bilo kojeg UZP-a, ali da jesu bili svjesni genocidne namjere glavnih počinilaca, pa su naređivanjem i nadziranjem pripadnika I čete da učestvuju u prisilnom preseljenju civila, pomogli počinjenje krivičnog

djela Genocid.

180. Nasuprot žalbenim navodima, Apelaciono vijeće nalazi pravilnim zaključak iz pobijane presude da je tokom postupka dokazano isključujući svaku razumnu sumnju prisutstvo optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u Potočarima u vrijeme i u blizini mjesta odvajanja muškaraca, te njihovog zatvaranja u Bijelu kuću.

181. Osim toga, prvostepeno vijeće je na osnovu svih izvedenih dokaza utvrdilo da su optuženi počevši od kasnih popodnevnih sati 12. jula, raspoređivali podređene pripadnike I čete duž putne komunikacije Bratunac - Konjević Polje, sa ciljem zarobljavanja muškaraca bošnjaka koji su se kretali u koloni i sa sviješću da će i ta zarobljena lica, kao i muškarci odvojeni u Potočarima biti likvidirani.

182. Iako se u izjavljenim žalbama pokušava umanjiti značaj radnji izvršenja optuženih Jevića i Đurića, prvostepeno vijeće je sa sigurnošću utvrdilo da su optuženi svojim radnjama dali znatan doprinos počinjenju ovog krivičnog djela, zbog čega su i oglašeni krivim za pomaganje u Genocidu.

183. U tom smislu, prvostepeno vijeće je isključujući svaku razumnu sumnju utvrdilo da su u pogubljenjima muškaraca u skladištu ZZ Kravica, počevši od večernjih sati 13. jula učestvovali pripadnici I čete Centra za obuku Jahorina, pod komandom i nadzorom optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.

184. U prilog navedenom ide i činjenično utvrđenje da je dio I čete Centra za obuku Jahorina, predvođeni optuženim Duškom Jevićem i Mendeljevom Đurićem, u večernjim satima došlo pred hangar ZZ Kravica, gdje se smjenjuju sa pripadnicima II odreda šekovačke policije. Jedan dio I čete se raspoređuje duž putne komunikacije, malo dalje od hangara, što su potvrdili svjedoci S-126 i S-104, koji su u večernjim satima sa pripadnicima svog voda, autobusom dovezeni nekih 200 m od skladišta pred kojim su vidjeli ubijene ljude.

185. Tokom prvostepenog postupka, a i drugostepenog, odbrana optuženog Duška Jevića je osporavala prisustvo optuženog Jevića pred hangarom na dan 13. juli, tvrdeći da je u noćnim satima tog dana, sa vozačem otišao u pravcu Zvornika, a odatle dalje u Bijeljini. Na tu okolnost odbrana je pozvala i saslušala svjedoka Velomira Gajića.

186. U tom pogledu, Apelaciono vijeće podržava stav prvostepenog vijeća da alibi

optuženog Duška Jevića nije dokazan, a prvostepeno vijeće je prilikom razmatranja istinitosti alibija uzelo u obzir kumulativni efekt svih relevantnih dokaza, kako tužilaštva, tako i odbrane.

187. Pitanje alibija pokrenula je i odbrana optuženog Mendeljeva Đurića, te je na tu okolnost svjedočila Smilja Vidović. Kako Apelaciono vijeće nalazi, i odbrana optuženog također nije uspješno dokazala da optuženi Đurić nije bio prisutan u inkriminisano vrijeme na inkriminisanom mjestu.

188. Shodno tome, ovo Vijeće nalazi pravilnim i utemeljenim na dokaznoj građi zaključak prvostepenog vijeća da su pogubljenja u skladištu Kravica počevši od večernjih sati 13. jula nastavili pripadnici I čete, po naredbi i nadzorom optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, a da je likvidacijama grupa zarobljenika dovođenih tokom 14. jula rukovodio komandir voda Neđo Milidragović, a izvršavali su ih pripadnici I čete centra za obuku Jahorina, koji su pred skladište i oko njega, došli po naredbi optuženog Duška Jevića.

189. Pravilno je prvostepeno vijeće utvrdilo da su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić nesumnjivo bili prisutni na lokalitetu skladišta Kravice, odnosno isti se po dolasku u večernjim satima 13. jula nikako nisu udaljavali sa tog lokaliteta, te su sva pogubljenja, počevši od noćnih sati tog dana, pa do ukopavanja leševa 14. jula, prošla pod njihovim nadzorom i kontrolom, iako odbrana u žalbi tvrdi suprotno.

190. Apelaciono vijeće nalazi da iz provedenih dokaza jasno proizilazi da su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić vršili nadzor nad svim pripadnicima I čete koji su učestvovali u pogubljenjima, tako da nije bitno da li su im to neposredno naredili ili su se saglasili sa njihovim učešćem u ubijanjima, jer su svi pripadnici I čete bili pod neposrednom ingerencijom optuženih.

191. Nasuprot žalbenim navodima, prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da su u vrijeme ubijanja zarobljenika optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić bili pred hangarom gdje su nadzirali ubijanje zarobljenika, tako da im navedeno nikako nije moglo ostati nepoznato. Osim toga, pravilnim se ukazuje i zaključak iz pobijane presude da su optuženi znali da će zbog njihovih radnji nastupiti nasilna smrt muškaraca iz Srebrenice, prema kojima pripadnici I čete poduzimaju radnje djelovanja iz vatrenog oružja, pri čemu optuženi niti jednog trenutka nisu odstupili od date naredbe, pokazujući na taj način volju

za izvršenjem, čime su znatno doprinijeli realizaciji genocidnog plana, pri čemu su postupali kao pomagači.

192. Nadalje, Apelaciono vijeće nalazi pravilnim utvrđenje prvostepenog vijeća da je u pretresu terena pripadnicima I i II čete neposredno rukovodio optuženi Duško Jević, a pripadnicima I čete i optuženi Mendeljev Đurić. U pobijanoj presudi se navodi da su optuženi nakon naredbe i nadozora u masovnim pogubljenjima zarobljenih muškaraca u hangaru ZZ Kravica bili potpuno svjesni da je krajnji cilj i ovog pretresa pronalazak preostalih grupa srebreničkih muškaraca, koji su bili u koloni a nisu se uspjeli probiti na teritorij pod kontrolom Armije BiH, kako bi se isti po ustaljenom obrascu zatvorili u privremene objekte zatočenja, a potom masovno likvidirali.

193. Prisustvo optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića u pretresu terena i na livadi u Pervanima gdje su okupljeni muškarci pretreseni i zavezanih ruku ležali okrenuti licem prema zemlji, odakle su transportovani u pravcu Konjević polja, potvrdili su drugi učesnici u pretresu terena i to: komandir voda, svjedok Doder Jevto, te svjedok S-119, pripadnik voda kojim je komandovao Neđo Milidragović.

194. Suprotno tvrdnjama odbrane, naređujući i nadzirući likvidaciju srebreničkih muškaraca, te učestvujući u pretresu terena u namjeri zarobljavanja muškaraca koji će također biti likvidirani, optuženi su jasno manifestovali znanje o postojanju genocidne namjere na strani glavnih učesnika UZP-a, te na taj način dali svoj konačni doprinos realizaciji genocidnog plana, pristajući da za vrijeme pretresa pripadnici I čete nekažnjeno vrše likvidacije zarobljenika.

195. Kroz žalbe optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića branioci su osporavali kako *actus reus*, tako i *mens rea* kod optuženih za sve radnje izvršenja koje im se stavljaju na teret. U tom pogledu, u pobijanoj presudi je utvrđeno da ono što *actus reus* u ovom slučaju kvalifikuje kao genocid je namjera sa kojom je djelo počinjeno, a da bi se određene radnje okvalifikovale kao genocid kod istih mora postojati namjera za uništenje zaštićene grupe.

196. Kako se pravilno navodi u pobijanoj presudi, nesporno je utvrđeno da su zarobljenicima skladištu Kravica nanesene teške tjelesne ozljede i duševne povrede, kako samim uslovima zatočenja u kojim su boravili, tako i radnjama koje su prema njima poduzimane u cilju lišenja života. Također, pravilno se navodi da nasilno odvajanje muškaraca od žena, majki od malodobne djece, te prisilno preseljenje civila iz

Potočara, također predstavlja duševnu povredu oštećenim.

197. Žalbeni prigovori su osporavali i broj ubijenih lica, kao jedan od bitnih elemenata krivičnog djela Genocid, a odgovor na navedeni prigovor je dalo i prvostepeno vijeće u pobijanoj presudi. U tom smislu se navodi da je u duhu ove zakonske odredbe, da se kod namjere da se „djelimično“ uništi neka grupa mora raditi o namjeri da se uništi „znatan dio te grupe“⁴⁹, a analiza pojma „znatni“ dio grupe podrazumijeva analizu čitavog niza pitanja koja uključuju brojnost, relativnu većinu datog dijela u odnosu na ukupnu veličinu grupe, značaj u okviru grupe, da li dati dio grupe simbolizuje cijelu grupu, te da li je taj dio grupe od suštinskog značaja za opstanak grupe.

198. Po okončanju dokaznog postupka, prvostepeno vijeće je utvrdilo da su nakon zauzimanja Srebrenice u julu 1995. godine, snage bosanskih Srba pogubile nekoliko hiljada muškaraca bosanskih Muslimana, te da se ukupan broj pogubljenih kreće vrlo vjerovatno između 7000 i 8000 muškaraca.“

199. S tim u vezi utvrđeno je da bosanski muslimani nesumnjivo čine nacionalnu, etničku i vjersku grupu, te da su kao takvi su zaštićena grupa u smislu odredbe člana 171. KZ BiH.

200. Slijedom navedenog, neosnovanim se ukazuju žalbeni navodi koji su osporavali broj žrtava, kako bi dokazali da u konkretnom slučaju nisu ostvarena sva bića krivičnog djela Genocid.

201. Kada je u pitanju znanje optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića za masovna ubistva počinjena u inkriminisano vrijeme na području Srebrenice nije samo po sebi bilo dovoljno za formiranje zaključka o postojanju genocidne namjere,⁵⁰ pa je stoga

⁴⁹ Žalbena presuda u predmetu Krstić, paragraf 8; Izvještaj KMP iz 1996. godine, str. 45. („Ipak, zločin genocida po samoj svojoj prirodi zahtijeva namjeru da se uništi barem znatan dio neke određene grupe.“). Vidi također, prvostepenu presudu u predmetu Jelisić, paragraf 82; Tužilac protiv Sikirice, IT-95-8-T, presuda o prijedlogu odbrane za donošenje oslobađajuće presude, 3.9.2001. godine, paragraf 65; Kayishema- i Ruzindana, Presuda, paragraf 97; Tužilac protiv Bagilishema-e, ICTR-95-1A-T, presuda, 7.6.2001. godine, („Bagilishema Prvostepena presuda“) paragraf 64; prvostepena presuda u predmetu Semanza, paragraf 316. Vidi također, Benjamin Whitaker, Revidirani i ažurirani izvještaj o pitanju prevencije i kažnjavanja zločina genocida, U.N. Doc. E/CN.4/Sub.2/1985/6, paragraf 29. („Čini se da izraz „djelimično“ podrazumijeva relativno značajan broj u odnosu na grupu u cjelini, ili značajan dio neke grupe, na primjer njeno rukovodstvo.“).

⁵⁰ Žalbena vijeće je mišljenja da sve što dokazi mogu da pokažu jest da je g. Krstić znao za namjeru nekih članova Glavnog štaba da počine genocid ali to njegovo znanje samo po sebi ne može podržati zaključak o genocidnoj namjeri. Genocid je jedan od najstrašnijih zločina koje poznaje čovječanstvo i njegova se težina

prvostepeno vijeće na temelju provedenih dokaza zaključilo da su optuženi zapravo samo bili svjesni postojanja genocidne namjere glavnih počniliaca krivičnog djela Genocida, te su svojim radnjama dali znatan doprinos izvršenju Genocida, zbog čega ih je prvostepeno vijeće oglasilo krivim za pomaganje u navedenom krivičnom djelu.

202. Kako je već naprijed navedeno, prvostepeno vijeće nije našlo dokazanim da su u planiraju počinjenih zločina učestvovali optuženi Jević i Đurić, niti da su bili pripadnici UZP-a za počinjenje genocida, jer sa njegovim učesnicima nisu dijelili genocidnu namjeru. U skladu s tim, prvostepeno vijeće ih nije našlo odgovornim za saizvršilaštvo u genocidu, kako je optužnica bila koncipirana, već samo za pomaganje u njegovom izvršenju.

203. Nakon detaljne i savjesne ocjene dokaza, prvostepeno vijeće je pristupilo utvrđivanju krivične odgovornosti svakog optuženog ponaosob, a imajući u vidu njegove radnje, namjeru i umišljaj. Na kraju je vijeće utvrdilo da ne može isključujući svaku razumnu sumnju utvrditi da su optuženi Jević i Đurić dijelili genocidnu namjeru glavnih počniliaca, ali je našlo nesporno dokazanim da su za istu znali i da su umišljajno poduzimali radnje kojima su dali znatan doprinos realizaciji genocidnog plana, te su shodno tome oglasili krivim kao pomagači u Genocidu.

204. U pobijanoj presudi je pravilno i sa sigurnošću utvrđeno da su optuženi imali određene pozicije u sistemu komandovanja u oružanim snagama Republike Srpske u inkriminisano vrijeme, te da su, iako to osporavaju, u tim svojstvima znali namjere svojih nadređenih, ili im iste nisu mogle ostati nepoznate nakon što su primili naređenje da počine masovna ubistva Bošnjaka, muškaraca.

205. Da su optuženi pokazali volju i htijenje za izvršenje navedenog krivičnog djela, svakako ide u prilog i činjenica da prilikom izvršenja pogubljenja u skladištu „Kravica“ optuženi niti jednog trenutka nisu izrazili čuđenje ili neslaganje sa načinom postupanja prema zarobljenim muškarcima, što potvrđuje zaključak prvostepenog vijeća da su od ranije bili svjesni plana postupanja sa zarobljenim muškarcima.

ogleda u strogom uslovu specifične namjere. Osude za genocid mogu se donijeti samo onda kada je ta namjera nedvosmisleno dokazana. Pretresno vijeće očito nije pružilo odgovarajući dokaz da je Radislav Krstić posjedovao genocidnu namjeru. Gospodin Krstić, prema tome, nije kriv za genocid kao glavni počniliac.

206. Čak šta više, svjesni svog doprinosa izvršenju genocida u Srebrenici, optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić su po povratku na Jahorinu zabranili da se o aktivnostima na terenu Srebrenice govori, skrivajući na taj način obim i značaj počinjenih zločina. Ovaj zaključak, prvostepeno vijeće je zasnovalo na vjerodostojnim iskazima svjedoka S-117 i S-119.

207. Iz naprijed navedenog nedvosmisleno proizilazi da su pripadnici I čete Centra za obuku Jahorina, pod komandom i nadzorom optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, učestvovali u ubijanju srebreničkih muškaraca zatvorenih u skladištu ZZ Kravica, kojom prilikom je pogubljeno oko 1.000 ljudi, a što je predstavljalo značajan doprinos realizaciji genocidnog plana na terenu, čime su se u radnjama optuženih Jevića i Đurića stekli elementi krivičnog djela pomaganja u Genocidu.

208. Na kraju je potrebno istaći da Apelaciono vijeće ne nalazi osnovanim ni žalbeni prigovor odbrane optuženog Duška Jevića da prvostepenom presudom nisu utvrđeni članovi UZP-a, iz razloga što iako je potrebno utvrditi da je UZP-u pripadalo više osoba, nije nužno imenom utvrditi identitet svake od tih osoba.⁵¹

209. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće zaključuje da je u konkretnom slučaju osuđujuća presuda zasnovana na zakonitim i pouzdanim dokazima koji cijenjeni pojedinačno i u međusobnoj povezanosti sa sigurnošću upućuju na jedini logičan i pravilan zaključak da su optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić počinili krivično djelo kako je to utvrđeno pobijanom presudom.

210. Dakle, ispitujući žalbene navode odbrana optuženih u pogledu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, Apelaciono vijeće je zaključilo da je prvostepeno vijeće, na osnovu provedenih dokaza, na pouzdan način utvrdilo sve odlučne činjenice, na osnovu kojih je došlo do zaključka da se u radnjama optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, pobliže opisanim u izreci pobijane presude, stiču sva zakonska obilježja krivičnog djela Genocid iz člana 171. tačke a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH, a koji zaključak nije osporen žalbenim prigovorima branilaca optuženih.

⁵¹ *Ratko Bundalo i drugi*, drugostepena presuda, par. 268; *Trbić*, prvostepena presuda, par. 216, citat iz žalbene presude u predmetu *Brđanin*, par. 430.

C. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BiH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

211. Podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona mora, kako je već rečeno, navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti uvjerljive argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

212. U slučaju kada povreda zakona proizlazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, žalbeno vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog vijeća. Time žalbeno vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku nego osigurava primjenu odgovarajuće pravne norme na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje.

213. U slučaju kada žalbeno vijeće zaključi da je prvostepeno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjeren u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo prvostepeno vijeće, žalbeno vijeće će preinačiti presudu u svjetlu pravilne primjene zakona i po potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, a u skladu sa odredbama člana 314. stav 1. i 308. ZKP BiH.

2. Žalba branioca optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića

214. Apelaciono vijeće nalazi da su žalbeni prigovori odbrane u pogledu pogrešne primjene KZ BiH neosnovani.

(a) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

215. Odbrana smatra da kada se od ukupnog broja ubijenih – 7.000 odbije broj stradalih u koloni od 2.000 – 4.000 (stradalih od mina, zasjeda, međusobnih sukoba, samoubistava,

zadesnih smrti), ne može se potvrditi zaključak suda da su ubijeni muškarci predstavljali približno 1/5 cijele srebreničke zajednice (paragraf 88.), čime nije ispunjen jedan od bitnih uslova za postojanje elemenata krivičnog djela genocida kod optuženih, a to je cilj – da se uništi nacionalna, etnička ili vjerska skupina ljudi u znatnom dijelu. U tom smislu, sud bez ikakvog razloga odbija da vjeruje u vjerodostojnost i isitinitost prikupljene dokumentacije od strane vještaka Stefana Karganovića, a ujedno ne uvažava ni broj žrtava utvrđen u pravosnažnoj presudi MKSJ u predmetu Ljubomir Borovčanin, kao ni u presudi Perić-Pelemiš od 19.04.2010. godine.⁵²

216. Nadalje, u žalbi se navodi da tokom postupka nije dokazano da je optuženi Duško Jević znao za namjeru učesnika UZP-a, nije dokazano da je kod njega postojala svijest i volja da pomogne članovima UZP-a u izvršenju krivičnog djela Genocid, a nije ni dokazano da je on kao rukovodilac Centra za obuku Jahorina učestvovao u operaciji Srebrenica, sa komandnom ili naredbodavnom ulogom, nezavisno od pretpostavljenog starješine, nad tim jedinicama da izvrše bilo koju radnju pomaganja sa sviješću da će svi zarobljeni biti u krajnjem cilju ubijeni. Stoga, u radnjama optuženog Duška Jevića nema obilježja krivičnog djela za koje se tereti, što predstavlja povredu krivičnog zakona iz člana 298. tačka a) KZ BiH.⁵³

217. U vezi sa naprijed navedenim, odbrana dalje navodi da optuženi Duško Jević jeste bio pomoćnik komandanta, ali za nastavna pitanja i po svojoj poziciji on je bio pomoćnik, a ne oficir, u lancu komandovanja, odnosno on nije bio u lancu komandovanja između komandira četa i zamjenika komandanta Ljubomira Borovčanina. Jevićeva uloga mogla je biti pomoćna, u smislu da se naređenja izvršavaju, ali on nije smio izdavati naređenje niti mijenjati naređenja koja je izdao zamjenik komandanta, Borovčanin. S obzirom da tokom postupka nije dokazano da je optuženi Jević samostalno i nezavisno od pretpostavljenog starješine izdavao naređenja i komandovao I i II četom iz Nastavnog centra Jahorina na području Srebrenice i Bratunca u periodu od 11.-17.07.1995. godine, te ukoliko se uzme u obzir da su ove jedinice bile pretpočinjene komandi VRS, to sve ukazuje da optuženi Jević u tom periodu nije imao izvorna komandna ovlaštenja, već samo izvršilačka. Stoga, u

⁵² Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 43-44.

⁵³ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 45.

radnjama optuženog Duška Jevića nema obilježja krivičnog djela, što predstavlja povredu krivičnog zakona iz člana 298. tačka a) KZ BiH.⁵⁴

218. Odbrana smatra da je preuzeti Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: KZ SFRJ) (sa ukinutom sankcijom – izricanje smrtne kazne) blaži za optuženog Jevića i ostale optužene, jer je predviđeni minimum kazne zatvora od 5 godina, manji od minimuma kazne zatvora od 10 godina propisane KZ BiH, pa je pravna kvalifikacija iz optužnice, po KZ SFRJ, neprihvatljiva. Ujedno se ističe da smrtna kazna nikada nije bila samostalno propisana kao isključiva glavna kazna, već alternativno sa kaznom zatvora i može se zamijeniti samo onom vremenskom kaznom sa kojom se mogla zamijeniti u vrijeme konkretnog krivičnog djela. Njenim ukidanjem prije donošenja KZ BiH, ostala je samo vremenska kazna koja ne može biti zamijenjena kaznom dugotrajnog zatvora. Ovakvom primjenom krivičnog zakona učinjena je povreda krivičnog zakona iz člana 298. tačka d) ZKP BiH.⁵⁵

219. Odbrana ujedno navodi, a u vezi sa prethodno pomenutim konceptom UZP-a, da se protivi njegovoj primjeni, kao vida učešća u izvršenju krivičnog djela, s obzirom da nije propisan u KZ SFRJ, a nije postojao niti kao dio međunarodnog običajnog prava, iz razloga što je Bosna i Hercegovina zemlja čiji propisi sadrže jasne zabrane po ovom pitanju ukoliko se uzme u obzir načelo zakonitosti. Ipak navodi da ukoliko bi Apelaciono vijeće zaključilo da se koncept UZP-a može primjenjivati pred Sudom BiH, nužno je isti primjenjivati na način kako je specificirano u praksi međunarodnih sudova, pred kojim je i kreiran.⁵⁶

220. Odbrana smatra da je u pobijanoj presudi došlo do kršenja načela individualizacije krivice, jer krivična odgovornost u smislu UZP-a u predmetima ratnih zločina može i smije biti pripisana isključivo pojedincima, ali niti u kojem slučaju organima ili grupama kao kolektivima, pa se poziva na presudu Apelacionog vijeća MKSJ u predmetu Krajišnik (paragraf 157.) kojom je navedeno da je prvostepeno vijeće pogriješilo kada nije

⁵⁴ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 45-46.

⁵⁵ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 46-48.

⁵⁶ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 48-50.

specificiralo da li su svi ili samo neki od lokalnih političara, pripadnika vojnih, policijskih i paravojnih struktura bili pripadnici UZP-a.⁵⁷

221. Žalbom odbrana ukazuje da je jasno da je u pobijanoj presudi optuženi Duško Jević oglašen krivim za vid učešća u izvršenju krivičnog djela („nadzor“) koji je do sada bio nepoznat u običajnom pravu, nije propisan ni jednim primjenjivim krivičnim zakonom, a što čini povredu propisanu članom 298. tačka d) ZKP BiH, s obzirom da je primjenjeno pravo koje nije uopšte propisano.⁵⁸

(b) Žalbeni navodi odbrane optuženog Mendeljeva Đurića

222. Branilac smatra da bi se u konkretnom slučaju prema optuženom Mendeljevu Đuriću, KZ SFRJ kao tada važeći zakon u Bosni i Hercegovini trebao smatrati "lakšim zakonom", te da je u konkretnom slučaju sud pogrešno primjenio KZ BiH.⁵⁹

(i) Nalazi Apelacionog vijeća

223. Povreda krivičnog zakona u skladu sa članom 298. tačka a) ZKP BiH postoji kada je u pitanju da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo, te se može pojaviti u tri oblika, i to: 1) kao pogrešna ocjena da li djelo, za koje se tereti optuženi predstavlja ili ne predstavlja krivično djelo, 2) kao pogrešna ocjena postojanja, odnosno nepostojanja konstitutivnih obilježja krivičnog djela i 3) kao pogrešna ocjena postojanja ili nepostojanja protivpravnosti. Također, povreda iz člana 298. tačka d) ZKP BiH postoji kada sud pravilno utvrđeno činjenično stanje podvodi pod pogrešnu zakonsku odredbu i to tako što primjenjuje zakon koji nije mogao primjeniti ili zakon koji je trebao primjeniti, ali je to učinio na pogrešan način. Oba navedena slučaja imaju za posljedicu pogrešnu pravnu

⁵⁷ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 50-51.

⁵⁸ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 8.

⁵⁹ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 12-13.

kvalifikaciju krivičnog djela, što znači da je optuženi oglašen krivim i njegove radnje ocijenjene kao krivično djelo, ali je u tim slučajevima pogrešno primjenjen krivični zakon.

224. Iz sadržaja žalbenih navoda proizilazi da branilac optuženog Duška Jevića ističe ovaj žalbeni prigovor iz razloga što smatra da u prvostepenom postupku nisu dokazana sva obilježja krivičnog djela koja su propisana u zakonu, a za koje je optuženi Duško Jević oglašen krivim u prvostepenom postupku.

225. Prema članu 171. KZ BiH krivično djelo Genocid kvalifikuje se na slijedeći način:

Ko u cilju da potpuno ili djelimično istrijebi nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku skupinu ljudi naredi učinjenje ili učini koje od ovih djela:

- a) *ubijanje pripadnika skupine ljudi;*
- b) *nanošenje teške tjelesne ozljede ili duševne povrede pripadnicima skupine ljudi;*
- c) *smišljeno nametanje skupini ljudi ili zajednici takvih životnih uvjeta koji bi mogli posljediti njenim potpunim ili djelomičnim istrebljenjem;*
- d) *uvođenje mjera kojima je cilj sprječavanje rađanja unutar skupine ljudi;*
- e) *prisilno preseljenje djece iz te u drugu skupinu ljudi,*

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

226. U tom smislu, Apelaciono vijeće nalazi da se potvrđenom optužnicom optuženi Duško Jević tereti za krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH, dok je pobijanom presudom osuđen za krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH.

227. Kao što je naprijed već navedeno, sud nije vezan pravnom kvalifikacijom krivičnog djela iz optužnice, pa je nakon okončanja dokaznog postupka, prvostepeno vijeće na pravilan način kvalifikovalo radnje izvršenja optuženog, nasuprot žalbenim navodima odbrane.

228. Naime, pravilno se u pobijanoj presudi navodi da je optuženi Duško Jević bio na dužnosti pomoćnika komandanta Specijalne brigade policije MUP-a RS (SBP) i komandanta Centra za obuku Jahorina Specijalne brigade policije, a kroz

postupak je dokazano da je optuženi naređivao i prenosio naređenja koja su rezultirala prisilnim preseljenjem civilnog stanovništva i masovnim ubijanjem.

229. S tim u vezi potrebno je istaći da prema sudskoj praksi MKSJ-a, "naređivanje" iziskuje da osoba na položaju vlasti iskoristi taj položaj da uputi neku drugu osobu da poćini krivićno djelo"⁶⁰. Dakle, *actus reus* "naređivanja" znaći da osoba na položaju s posebnim ovlastima naredi nekoj drugoj osobi da poćini krivićno djelo.⁶¹ Naredbodavac mođe biti *de iure* bilo *de facto* komandant osobi koja je poćinila zloćin.⁶² Naređenje ne mora da bude ni u kakvoj posebnoj formi⁶³, pismeno ili usmeno, implicitno ili eksplicitno⁶⁴. Postojanje naređenja mođe se dokazati posrednim dokazima.⁶⁵ Potrebno je da se dokađe kauzalna veza između ćina naređivanja i fizićkog poćinjenja zloćina.⁶⁶

230. Što se tiće potrebnog *mens rea*, potrebno je dokazati da osoba koja naređuje neku radnju ili propust to mora ućiniti ili sa direktnom namjerom ili sa sviješću o velikoj vjerovatnoći da će postupanjem po tom naređenju biti izvršeno krivićno djelo.⁶⁷

231. Dakle, što se tiće bitnih elemenata naprijed navedenog krivićnog djela za koje je optuženi Duško Jević osuđen pobijanom presudom, ovo Vijeće nalazi da iz provedenih dokaza nedvojbeno proizilazi da je optuženi naređivao i nadzirao pripadnike I i II ćete Centra za obuku Jahorina da ućestvuju u prisilnom preseljenju žena, djece i starijih pripadnika bošnjaćkog stanovništva na podrućje izvan Republike Srpske, ubijanju i nanošenju teških tjelesnih ozljeda i duševnih povreda skupini Bošnjaka, na koji naćin je pomogao da se ista djelimićno istrijebi kao nacionalna, vjerska i etnićka skupina.

⁶⁰ *Tužilac protiv Galića*, presuda pretresnog vijeća, para. 168; vidi također *Tužilac protiv Limaja i dr.*, presuda pretresnog vijeća, para. 515; *Tužilac protiv Stakić*, presuda pretresnog vijeća, par. 445.

⁶¹ *Tužilac protiv Kordić and Ćerkez*, žalbena presuda, para. 28.

⁶² *Tužilac protiv Limaja il dr.n al.*, presuda pretresnog vijeća, para. 515.

⁶³ *Tužilac protiv Brđanina*, presuda pretresnog vijeća, para. 270.

⁶⁴ *Tužilac protiv Blaškića*, presuda pretresnog vijeća, para. 281.

⁶⁵ *Tužilac protiv Limaaj et al.*, presuda pretresnog vijeća, para. 515.

⁶⁶ *Tužilac protiv Strugara*, presuda pretresnog vijeća, para. 332.

⁶⁷ Vidi *Tužilac protiv Kordića i Ćerkeza*, žalbena presuda, para. 30; vidi također *Tužilac protiv Blaškića*, žalbena presuda, para. 41-42.

232. Žalbom je ukazivano da KZ BiH ne poznaje „nadzor“, pa ovo Vijeće u tom smislu ističe da se optuženi izvorno tereti za „naređivanje“, koje je propisano članom 180. stav 1. KZ BiH, te da naređenje konzumira nadzor kao jedan od oblika učešća u izvršenju krivičnog djela. Pri tome je bitno naglasiti da je naređivanje teži oblik, tako da optuženi nije doveden u nepovoljniji položaj.

233. Naime, optuženi Duško Jević je prenosio naređenja svojim potčinjenim jedinicama na koja se ta naređenja odnose i nadzirao je njihovo izvršenje. Optuženi je imao kontrolu nad događajima i lično je nadzirao masovna pogubljenja zarobljenih muškaraca Bošnjaka. Stoga su žalbeni prigovori upućeni u ovom pravcu odbijeni kao neosnovani.

234. Nadalje, branilac optuženog Duška Jevića je osporavao broj žrtava genocida u Srebrenici, te na taj način ukazivao da nije ispunjen jedan od bitnih elemenata krivičnog djela. S tim u vezi, Apelaciono vijeće nalazi da iako je vjerovatnije istovremeno počinjenje više različitih oblika navedenih radnji s ciljem uništenja neke skupine, za postojanje ovog krivičnog djela dovoljno je i počinjenje samo jedne od navedenih radnji prema jednom pripadniku skupine. Shodno tome, i ovaj žalbeni prigovor se ukazuje neosnovanim.

235. Na osnovu tako pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeno vijeće je radnje optuženog pravilno kvalifikovalo kao krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH. Na ovaj način nije prekoračeno optuženje, budući da je ova kvalifikacija povoljnija za optuženog u odnosu na kvalifikaciju iz optužnice. Stoga, Apelaciono vijeće zaključuje da žalbeni navodi branioca optuženog Duška Jevića u pogledu povrede krivičnog zakona iz člana 298. tačka a) ZKP BiH nisu osnovani, te su kao takvi odbijeni.

236. Pitanje koji je krivični zakon povoljniji za optužene, pokrenuli su u svojim žalbama branioci optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića. Pobjedna presuda je pravilno i detaljno analizirala sve okolnosti konkretnog slučaja, kao i relevantne propise, te je u skladu s tim prvostepeno vijeće došlo do zaključka da je KZ BiH iz 2003. godine povoljniji za optužene kada se komparira sa KZ SFRJ iz 1976. godine kao zakonom koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

237. Prije svega, potrebno je naglasiti da je osnovno polazište, kada se razmatra pitanje izbora povoljnijeg zakona (*lex mitior*), da se isto ne rješava *in abstracto*, već *in concreto*, to jeste ne uopćenim upoređivanjem starog i novog ili novih

zakona, već njihovim upoređivanjem u odnosu na dati konkretni slučaj, jer isti zakon može biti povoljniji za jednog optuženog, a teži za drugog, u zavisnosti od toga za koje djelo se tereti, na koji način su propisani elementi tog krivičnog djela u zakonu, te kakve su odredbe o krivici ili kažnjavanju za to djelo.

238. Protivno navedenim prigovorima, Apelaciono vijeće zaključuje da se prvostepeno vijeće pravilno držalo zakonskog imperativa primjene blažeg zakona na učionioca kako to propisuje član 4. KZ BiH⁶⁸, kao i relevantnih međunarodnih normi, cijeneći vrijeme izvršenja krivičnog djela i odredbe materijalnog zakona koji je bio na snazi u to vrijeme (KZ SFRJ), te odredbe kasnije donesenog zakona KZ BiH i osnovano zaključilo da je u konkretnom ipak blaži važeći KZ BiH s obzirom da je kazna koju propisuje KZ BiH očigledno blaža od smrtne kazne koja je bila na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a koja se izricala samo za najteže oblike ratnih zločina, kao što je to ovdje slučaj.

239. Naime, pobijanom presudom je prevashodno utvrđeno da je član 171. KZ BiH kojim se propisuje krivično djelo Genocida, za koje su optuženi oglašeni krivim, u najvećoj mjeri identičan sa članom 141. KZ SFRJ, odnosno da su krivičnopravne radnje koje su okvalifikovane kao Genocid po važećem zakonu (KZ BiH) bile inkriminirane i krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela.

240. Apelaciono vijeće zaključuje da s obzirom da je krivično djelo Genocida inkriminisano po oba zakona, a da je prema odredbama člana 141. KZ SFRJ za navedeno krivično djelo bila zapriječena kazna zatvora u trajanju od najmanje pet godina ili smrtna kazna, dok je za isto krivično djelo, prema važećem Zakonu, zapriječena kazna zatvora u trajanju od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora, to se prilikom ocjene blažeg zakona za učinioca u konkretnom slučaju mora imati u vidu načelo alternativiteta, po kome pravac odmjeravanja kazne diktira izbor zakona, a ne zakon pravac odmjeravanja kazne.

241. Dakle, komparacijom propisanih kazni, nesumnjivo se dolazi do zaključka izvedenog i pobijanom presudom da je u konkretnom zapriječena kazna, po važećem

⁶⁸ (1) Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
(2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Zakonu (KZ BiH) u svakom slučaju blaža od ranije propisane, bez obzira što je ranijim zakonom donja granica visine kazne bila pet godina, a sve to imajući u vidu da se kazna koja je u konkretnom slučaju izrečena optuženim Dušku Jeviću (kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 godina) i Mendeljevu Đuriću (kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 30 godina) nije kretala u okviru koji je bliže opštem minimumu kazne propisane zakonom za predmetno krivično djelo.

242. U prilog navedenom Apelaciono vijeće ističe činjenicu da je prema međunarodnom običajnom pravu uspostavljeno da je smrtna kazna u svakom slučaju strožija kazna od kazne dugotrajnog zatvora, a isto tako prema običajnom pravu, apsolutno pravo osumnjičenog je da ne bude pogubljen, a država je dužna osigurati to pravo, što je i učinjeno donošenjem novog Krivičnog zakona 2003. godine.

243. Slijedom navedenog, a imajući u vidu *ratio legis* odredbe iz stava 2. člana 4. KZ BiH po kojoj se traži primjena zakona blažeg za učinioca, a ne blažeg zakona, imajući u vidu i pravac odmjeravanja kazne prema optuženim, prvostepeno vijeće je našlo da KZ BiH predviđa blažu krivičnopravnu sankciju od one koja je bila predviđena zakonom koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

244. Nakon što je utvrdilo da je KZ BiH primjenjiv u predmetnom slučaju, prvostepeno vijeće je došlo do pravilnog zaključka da su se u radnjama optuženog Duška Jevića, kako je to detaljno navedeno u izreci pobijane presude, stekla sva bitna obilježja krivičnog djela krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) i b) KZ BiH, u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 31. KZ BiH.

245. Cijeneći sve naprijed navedeno, Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim i paušalnim žalbene prigovore odbrane i tužilaštva istaknute u pogledu primjene krivičnog zakona, te potvrđuje da je prvostepeno vijeće ispravno primjenilo KZ BiH na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje iz pobijane presude.

D. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

1. Standardi odlučivanja u skladu sa članom 300. ZKP BiH

246. Žalba na odluku o kazni može se ulagati po dva različita osnova, kako to predviđa član 300. ZKP BiH.

247. Žalba na odluku o kazni može se, prije svega, uložiti na osnovu toga da prvostepeno vijeće nije primjenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjeravanja kazne. Međutim, Apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što prvostepeno vijeće nije primjenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će Apelaciono vijeće preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primjene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako Apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane prvostepenog vijeća i pravilno primjenjenog zakona.

248. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je prvostepeno vijeće neprimjereno iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da prvostepeno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je prvostepeno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocijeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, Apelaciono vijeće neće remetiti analizu prvostepenog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je prvostepeno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

249. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je prvostepeno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primjenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka prvostepenog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravdna, da Apelaciono vijeće može izvesti zaključak da prvostepeno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.

250. Apelaciono vijeće konstatuje da prvostepeno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je Apelaciono vijeće uvjeren da je prvostepeno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je

prvostepeno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

2. Žalba Branioca Optuženog Duška Jevića i Mendeljeva Đurića

251. Apelaciono vijeće nalazi da krivičnopravna sankcija nije pravilno odmjerena, te da su žalbeni prigovori odbrana optuženih u tom pogledu osnovani.

(a) Žalbeni navodi odbrane optuženog Duška Jevića

252. Odbrana predlaže donošenje oslobađajuće presude, jer optuženi Duško Jević, kako se navodi u žalbi, nije počinio nijednu inkriminisanu radnju. Ipak, odbrana kao olakšavajuće okolnosti navodi da je optuženi u pretresu terena 17. jula 1995. godine pomogao ranjeniku bošnjačke nacionalnosti, da mu se ukaže pomoć (S-119), te da su radnje koje su navedene u presudi nespojive sa njegovom ličnošću kao jednog profesionalca, pripadnika MUP-a, porodičnog čovjeka, kolege, sportiste, koji je sve do početka rata ostao da živi sa porodicom u Sarajevu ne vjerujući da će doći do rata, a nadimak "Staljin" je dobio od rahmetli Adnana Karovića, koji je čuo da je Jević u izvršavanju svojih zadataka i poslova bio disciplinovan i striktno poštovao zakon. Odbrana ističe da u prvostepenom postupku, činjenice koje su išle na štetu optuženog Duška Jevića, nisu sa sigurnošću dokazane.⁶⁹

(b) Žalbeni navodi odbrane optuženog Mendeljeva Đurića

253. Branilac smatra da je sud izrekao neshvatljivo visoku kaznu optuženom Mendeljevu Đuriću, posebno ako se uzme u obzir da prema optužnici, prema presudi, a ni prema

⁶⁹ Žalba odbrane optuženog Duška Jevića, str. 51-52.

izvedenim dokazima nije utvrđeno da je optuženi Đurić bilo koga ubio, nikada nije direktno ili posredno naredio da se bilo ko ubije, niti je bio prisutan prilikom počinjenja ovih zločina.

254. Optuženi Mendeljev Đurić je nisko pozicionirani policijski službenik, koji u životu nije imao bilo kakvu profesionalnu ili ličnu mrlju. Isti je dobar otac i porodičan čovjek, međutim prema obrazloženju presude sud ne nalazi ni jednu olakšavajuću okolnost.

255. Odbrana smatra da je ovakva presuda u direktnoj suprotnosti sa praksom drugih sudova, odnosno MKSJ. Naime, za istu kvalifikaciju general Krstić je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 34 godine, a pukovnik Blagojević za isto djelo dobio je kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, uprkos činjenici da je poređenje njihovog položaja i učešća u ovim događajima sa učešćem optuženog Đurića, neshvatljivo i nesrazmjerno.

256. Praksa Suda BiH također odudara od ovakve drastične sudske odluke, jer se ova kazna može porediti samo sa presudama neposrednim izvršiocima, što optuženi Mendeljev Đurić sigurno nije.⁷⁰

(i) Nalazi Apelacionog vijeća

257. Razmatrajući odluku o krivičnopravnoj sankciji u okviru istaknutih žalbenih navoda, Apelaciono vijeće je utvrdilo da prvostepeno vijeće nije u potpunosti pravilno ocijenilo sve okolnosti konkretnog slučaja, odnosno olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, imajući u vidu sve subjektivne i objektivne faktore koji se odnose na krivično djelo i njegovog počinioca, kako to nalaže odredba člana 48. KZ BiH.

258. Prvostepeno vijeće je razmotrilo stepen krivične odgovornosti optuženog, motive za izvršenje krivičnog djela, jačinu ugrožavanja, odnosno, povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, te raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i držanje nakon učinjenog djela, kao i druge okolnosti vezane za ličnost počinioca.

259. U tom smislu Apelaciono vijeće primjećuje da u pobijanoj presudi nisu utvrđene olakšavajuće okolnosti na strani optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, s obzirom da su optuženi bili profesionalni radnici MUP-a, pa okolnost nekažnjavanja za prvostepeno

⁷⁰ Žalba odbrane optuženog Mendeljeva Đurića, str. 23.

vijeće nije bila relevantna, a također ni činjenica da su porodični nije cijenjena kao olakšavajuća okolnost, iz razloga što su optuženi osuđeni za ubijanje između ostalih i malodobne djece.

260. Naime, prvostepeno vijeće je imalo u vidu odgovornost optuženih, te težinu krivičnog djela za koje su oglašeni krivim. Posebno je u pobijanoj presudi naglašeno da su optuženi kao dugogodišnji uposlenici MUP-a, umjesto da služe zaštiti života i tjelesnog integriteta svih ljudi, te održavanju javnog reda i mira, svjesno i voljno poduzimali radnje koje služe realizaciji genocidnog plana, čime su postupili suprotno svojoj ljudskoj i službenoj dužnosti.

261. Također je navedeno da su optuženi pokazali i naročitu istrajnost u poduzimanju radnji za koje su oglašeni krivim, kroz naredbodavne aktivnosti prema podređenim za vrijeme ubijanja muškaraca tokom noći 13. jula i dana 14. jula, što sve jasno upućuje da su bili potpuno svjesni genocidne namjere glavnih učesnika UZP-a da niti jedan muškarac Bošnjak iz Srebrenice ne smije preživjeti, pa samim tim niti jedan doveden i zatvoren u skladištu Kravica.

262. Međutim, Apelaciono vijeće je nakon izvršenog uvida u spis predmeta zaključilo da prvostepeno vijeće nije prepoznalo značaj olakšavajućih okolnosti na strani optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, na što ispravno ukazuju žalbe odbrane. Stoga, ovo Vijeće smatra da su izrečene kazne dugotrajnog zatvora prestrogo odmjerene, pa je stoga valjalo djelimično uvažiti žalbe branilaca optuženih Jevića i Đurića.

263. Neprihvatljivo je obrazloženje iz pobijane presude da prvostepeno vijeće nije našlo da postoje olakšavajuće okolnosti na strani optuženih Jevića i Đurića, te je u tom pogledu Apelaciono vijeće cijenilo da optuženi imaju porodice i da do sada nisu bili osuđivani. Navedene okolnosti u skladu sa zakonom moraju biti cijenjene bez obzira što se u konkretnom slučaju radi o najtežem krivičnom djelu i što objekt zaštite predstavljaju vrijednosti koje su zaštićene i međunarodnim pravom.

264. Apelaciono vijeće u cijelosti prihvata argumentaciju prvostepenog vijeća u pogledu otežavajućih okolnosti. U tom smislu i ovo Vijeće želi naglasiti da su optuženi Jević i Đurić kao pripadnici MUP-a, profesionalci, poznavali zakone ratovanja, a upoznati su bili i sa Ženevskim konvencijama. Također nije im moglo biti nepoznato da je zaštita civila jedna od osnovnih odgovornosti lica kojima su povjerene komandne dužnosti, bez obzira kojoj

zaraćenoj strani pripadaju.

265. S obzirom da su se optuženici u toku suđenja držali korektno i primjereno, držanje optuženih tokom suđenja je bilo prikladno i u skladu sa procesnim pravilima, te stoga ne predstavlja niti otežavajuću niti olakšavajuću okolnost.

266. Dakle, u odnosu na optuženog Duška Jevića, Apelaciono vijeće smatra da se svrha kažnjavanja, predviđena odredbom člana 39. KZ BiH, može postići kaznom dugotrajnog zatvora u trajanju od 32 (tridesetdvije) godine, a u odnosu na optuženog Mendeljeva Đurića kaznom dugotrajnog zatvora u trajanju od 28 (dvadesetosam) godina i da je ovakva kazna u srazmjeri sa svim okolnostima konkretnog slućaja, koje su od uticaja na visinu izrećene kazne, odnosno da je ista adekvatna, svrsishodna i pravedna. Samo na osnovu takve kazne će se postići kako opšta, tako i posebna svrha kažnjavanja.

267. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće je utvrdilo da je krivićnoppravna sankcija izrećena od strane prvostepenog vijeća prestrogo odmjerena, odnosno da je prvostepeno vijeće dalo znaćaj samo otežavajućim okolnostima, pri tome zanemarujući olakšavajuće okolnosti na strani optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića, iz kog razloga je ovo Vijeće preinaćilo pobijanu presudu u tom dijelu.

268. Na kraju je potrebno istaći da zaštitni objekat ovih krivićnih dijela ćine univerzalne ljudske vrijednosti, dobra koja su uslov i osnov za zajednićko i humano postojanje, ćije kršenje predstavlja teške povrede normi mećunarodnog humanitarnog prava. O ozbiljnosti i njihovoj težini govori ćinjenica da ova djela ne podliježu zastarijevanju.

269. Apelaciono vijeće nalazi da je odlučujući o kazni, prvostepeno vijeće imalo u vidu da odluka o kazni mora uvijek izraćavati individualiziranu, zakonom predvićdenu drušćvenu osudu zbog konkretnog krivićnog djela, tako da žalbeni navodi koji se odnose na porećenje okolnosti na strani optuženog Mendeljeva Đurića i okolnosti u drugim predmetima voćdenim pred MKSJ nije primjereno i pravno osnovano.

270. Suđenje i kažnjavanje ovih djela mora pokazati da se neće tolerisati zloćini koji su poćinjeni za vrijeme rata i da je krivićni postupak, odgovarajući naćin da se zloćini razotkriju i da se prekine krug lićne odmazde. Sud ne moće narediti pomirenje, niti to presuda moće naloćiti. Mećutim, kazna koja u potpunosti odraćava težinu djela moće doprinijeti pomirenju tako što će dati zakonski, a ne nasilan odgovor, te promovisati nastojanje da umjesto želje za privatnom osvetom ili osvetom zajednice doće do

zadovoljenja pravde. Konkretno, patnje koje su direktno nanijete ovim žrtvama prouzrokovale su dodatnu patnju za njihove porodice i njihove zajednice, a patnja još uvijek traje. To su roditelji, braća, sestre, ostala rodbina i prijatelji ubijenih koji se ne mogu pomiriti sa gubitkom svojih najbližih, te koji su indirektno žrtve ovog zločina. Kao što je već rečeno, sud nema mogućnost da bilo čime na odgovarajući način pojedincima i široj zajednici nadoknadi gubitak. Uloga suda je da donosi presude kojima odlučuje o tome da li su počinjena krivična djela i krivici počinilaca, te da im u zakonskim okvirima odmjerava krivičnopravne sankcije. Sud je uvjerenja da izrečena kazna pokazuje da je pravična presuda moguća čak i u predmetima najtežih zločina.

271. Kažnjavanje genocida je stvar od međunarodnog interesa i genocid je zločin po međunarodnom pravu, koji civilizirani svijet osuđuje, i čiji glavni izvršioци kao i njihovi saučesnici trebaju biti kažnjeni, bez obzira o kome se radi i bez obzira na to je li zločin počinjen iz vjerskih, rasnih, političkih ili ma kakvih drugih razloga.

IV. OSLOBAĐAJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE

A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine

(a) Podosnov prvi: Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – Tužilaštvo smatra da je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi i razlozima presude i da ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama

272. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim žalbene prigovore tužilaštva, koji ukazuju da je izreka prvostepene presude protivrječna razlozima presude i da u presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

(i) Žalbeni navodi Tužilaštva Bosne i Hercegovine

273. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka, odnosno protivrječnost izreke presude i razloga presude, kao i protivrječnosti odlučujućih razloga presude su, prema navodima tužilaštva, neodvojivi od utvrđenog činjeničnog stanja, te je stoga ove žalbene navode tužilaštvo obrazložilo zajedno.⁷¹

a. Nalazi Apelacionog vijeća

274. Prije svega Apelaciono vijeće želi istaći da žalba tužilaštva u dijelu koji se odnosi na bitne povrede odredaba krivičnog postupka samo paušalno prigovara da je pobijana presuda nerazumljiva i da nema razloga o odlučnim činjenicama bez ikakvog dodatnog objašnjenja, potkrepljujućih argumenata ili dokaza u prilog svojim tvrdnjama. Naime, stranke i branioци su dužni u postupku da svoju argumentaciju iznesu na jasan, logičan i iscrpan način, kako bi Apelaciono vijeće moglo izvršiti svoju zadaću na pravilan način.

275. Kako žalba tužilaštva ne sadrži obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora, to je ovo Vijeće navedeni žalbeni prigovor odbilo kao neosnovan.

**B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BiH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO
UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE**

1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine

276. Apelaciono vijeće nalazi da je u pobijanoj presudi činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno.

⁷¹ Žalba Tužilaštva BiH, str. 3.

(a) Žalbeni navodi Tužilaštva Bosne i Hercegovine

(i) Optuženi Neđo Ikonić

277. Tužilaštvo u žalbi navodi da smatra da je Vijeće pogrešno i nepotpuno utvrdilo činjenično stanje, što je rezultiralo nepravičnim ishodom sudskog postupka u vidu oslobađanja Neđe Ikonića. Žalbom se ističe da ukoliko se dokazane činjenice posmatraju u svjetlu drugih činjeničnih utvrđenja, kao i u svjetlu dokaza izvedenih na glavnom pretresu, morao bi se donijeti zaključak da su radnjama koje je poduzimao optuženi Neđo Ikonić ostvareni elementi bića krivičnog djela Genocid, odnosno da je on postupao sa istim znanjem i namjerom kao i optuženi Duško Jević i Mendeljev Đurić. Optuženi Neđo Ikonić kao komandir čete imao je istu količinu informacija kao i Mendeljev Đurić, komandir I čete.⁷²

278. Tužilaštvo smatra da je činjenica broj 1. da je II četa po naredbi i pod nadzorom optuženog Neđe Ikonića učestvovala u prisilnom premještanju civilnog bošnjačkog stanovništva, obezbjeđujući nesmetan prolazak autobusa, a kako je to navedeno u paragrafu 399. presude, čime je pogrešno utvrđeno činjenično stanje.⁷³

279. Tužilaštvo smatra da vijeće čini grešku kada potpuno isključuje optuženog Neđu Ikonića iz lanca komandovanja, i to bez ikakvog obrazloženja, i to ukoliko se uzme u obzir da je prethodno ustanovljeno da je II četom komandovao optuženi Ikonić, da je on svoje podređene rasporedio na terenu, da je hijerarhijski lanac komandovanja bio jasno uspostavljen, i to bez obzira na nepostojanje činova i zvaničnih rješenja o postavljanjima, te ukoliko se uzme u obzir da su pripadnici I i II čete imali isti zadatak na putnoj komunikaciji, svaki na dijelu terena koji je pokrивao, kao i iz razloga jer nema dokaza, niti Vijeće igdje spominje da je optuženi Đurić preuzeo komandovanje II četom. Iz ovoga jasno proizilazi da je II četa učestvovala u prisilnom premještanju stanovništva iz Potočara po naredbi i pod nadzorom optuženog Neđe Ikonića.⁷⁴

⁷² Žalba Tužilaštva BiH, str. 3-4.

⁷³ Žalba Tužilaštva BiH, str. 5-8.

⁷⁴ Žalba Tužilaštva BiH, str. 5-7.

280. Žalba također navodi da vijeće u potpunosti zanemaruje dokaze na koje se poziva u presudi, te izvodi pogrešan zaključak o nepostojanju odgovornosti optuženog Neđe Ikonića za prisilno preseljenje stanovništva, čime pogrešno primjenjuje zakon, jer su ovim protupravnim radnjama ispunjeni elementi bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka d) KZ BiH.⁷⁵

281. Žalba se u tom smislu poziva na paragrafe 520., 525., 526., 527., 528., 1055., 521., 234-237., 769. pobijane presude.

282. Tužilaštvo smatra da je činjenica broj 2. da su pripadnici II čete vršili zarobljavanja muškaraca Bošnjaka koji su pokušavali preći na teritoriju Armije BiH, a koja činjenica je pogrešno i nepotpuno utvrđena.⁷⁶

283. Ovaj stav optužbe potkrijepljen je činjenicama i okolnostima iz depeša od 13. jula 1995. godine Dragomira Vasića, naredbom potčinjenim jedinicama od 13.07.1992. godine koja je izdata od komande Drinskog korpusa, uputstvom komandirima II čete, te iskazima svjedoka Željke Šehovac, Siniše Renovice (T-207), Jelenka Kljajića, paragraf 894., izjavom optuženog Mendeljeva Đurića, iskazom svjedoka S-112, svjedoka Momira Nikolića, svjedoka Lakić Živorada, te paragrafima 606., 747.-753., 533. i 729.⁷⁷

284. Tužilaštvo navodi da ukoliko optuženi Neđo Ikonić u početku i nije znao šta se dešava sa zarobljenicima, a kako je to vijeće pogrešno zaključilo, onda se ispred hangara u Kravici optuženi Neđo Ikonić mogao uvjeriti u način na koji se tretiraju zarobljenici, po obrascu zatvaranja u privremene objekte, gdje su ili ubijani ili odakle su odvoženi dalje na mjesto pogubljenja. Niko pucnjavu niti prizor ispred hangara ne bi zamijenio sa borbom, pogotovo ne iskusni policajac kao što je to bio optuženi Neđo Ikonić. Ako su obični pripadnici Centra za obuku Jahorina shvatili šta je sudbina zarobljenika, ako su Jević, Đurić, Borovčanin, sa kojima je Ikonić bio u direktnom kontaktu, kao i svi komandiri vodova II čete bili upoznati (a što proizilazi iz presude) sa pojedinim ubistvima, zarobljavanjem muškaraca i njihovim odvođenjima radi kasnijih

⁷⁵ Žalba Tužilaštva BiH, str. 7-8.

⁷⁶ Žalba Tužilaštva BiH, str. 9-16.

⁷⁷ Žalba Tužilaštva BiH, str. 9-15.

pogubljenja, onda to nije moglo ostati nepoznato ni Neđi Ikoniću, čemu u prilog govori izjava optuženog Mendeljeva Đurića data istražiteljima MKSJ i iskaz svjedoka S-112.

285. Vijeće potpuno zanemaruje činjenicu da su I i II četa dio iste jedinice koja je imala isti zadatak, iako to nužno nije značilo vršenje istih radnji.

286. Također se navodi da su se zločini dešavali duž cijele putne komunikacije, čiji jedan dio je pokrivala II četa, kao npr. ubistva u Cerskoj, o kojima su uloženi i forenzički dokazi, kao i da su se dešavala i pojedinačna ubistva, kao na primjer ubistva dva zarobljenika, za koja, iako ih nije naredio, odgovornost snosi i Neđo Ikonić.

287. Tužilaštvo smatra da je činjenica broj 3. da je "Vod smrti" bio sastavljen od pripadnika II čete, koji su učestvovali u ubijanju zarobljenih Bošnjaka u hangaru Kravica, i u tom smislu se poziva na izjave svjedoka S-124, odnosno paragrafe 717., 774., 776., 777., 778., 769. pobijane presude.⁷⁸

288. Pomenuti paragrafi bili su dovoljni za donošenje zaključka da je „Vod smrti“ neosporno učestvovao u ubijanju zarobljenika, međutim vijeće ipak nije donijelo takav zaključak isključivo iz razloga što se svjedok S-119 ne sjeća da je vidio „Cigu“ pred hangarom. Tužilaštvo stoga smatra da je sud izveo pogrešan zaključak na osnovu pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, te da je dao pogrešnu ocjenu dokaza kada je doveo u pitanje iskaze svjedoka u navedenim paragrafima pobijane presude, i to samo zbog izjave svjedoka S-119 da se ne sjeća „Cige“, što ne znači da isti nije bio tamo.

289. Tužilaštvo smatra da je činjenica broj 4. da je optuženi Neđo Ikonić u pretresu terena komandovao i nadzirao pripadnike II čete u zarobljavanju Bošnjaka, te se radi potkrepljenja ove tvrdnje osvrće na paragrafe 772., 773., 765., 849., 850., 856., 861., 862., 864., 865., 871. pobijane presude.⁷⁹

290. Sud je pogrešno utvrdio činjenično stanje kada zaključuje da optuženi Neđo Ikonić u pretresu terena nije postupao sa istim znanjem i sviješću kao optuženi Jević i Đurić. Naime, tužilaštvo nije ni tvrdilo da su likvidaciju zarobljenih u pretresu izvršili pripadnici II čete, već da se to desilo nakon što su ih predali drugoj jedinici. Optuženi Jević i Đurić su

⁷⁸ Žalba Tužilaštva BiH, str. 16-19.

⁷⁹ Žalba Tužilaštva BiH, str. 19-23.

oglašeni krivim jer su zarobili i predali Bošnjake koji su potom ubijeni, dok optuženi Neđo Ikonić nije, iako su upravo pripadnici II čete otpratili zarobljene u Konjević Polje.

291. Vijeće je donijelo pogrešan zaključak da II četa nije bila pod komandom i nadzorom optuženog Neđe Ikonića tokom pretresa, s obzirom da nema nijednog dokaza koji ide tome u prilog. Stoga, ostaje nejasno na osnovu čega je vijeće donijelo zaključak da optuženi Neđo Ikonić nije vodio II četvu, ukoliko je to isto vijeće zaključilo da je optuženi Duško Jević bio vođa pretresa, iako je I četom direktno komandovao optuženi Mendeljev Đurić. Optuženi Ikonić možda nije naredio strijeljanje u hangaru, ali je bio svjestan postupka prema zarobljenicima i ukupnog plana za stanovništvo Srebrenice, a sa tom sviješću je vodio II četvu u pretres terena.

292. Tužilaštvo smatra da je žalbom jasno ukazano da je sud pogriješio kada je oslobodio optuženog Neđu Ikonića, te da je njegova krivica jednaka krivici optuženih Duška Jevića i Mendeljeva Đurića.

(ii) Optuženi Goran Marković

293. Tužilaštvo smatra da sud pogrešno zaključuje da tužilaštvo tokom postupka nije dokazalo da je optuženi Goran Marković u pretresu terena postupao sa znanjem da će civili biti prisilno premješteni iz Potočara i da se iz tog razloga vrši njihovo prikupljanje, a smatra pogrešnim i zaključak suda da radnje koje je preduzeo optuženi Marković same po sebi ne predstavljaju krivično djelo Genocida i nastavlja sa zaključkom u paragrafu 648. pobijane presude. Sud dalje pogrešno zaključuje da optuženi Marković, pored prisustva nadređenog komandira čete optuženog Mendeljeva Đurića, a najzad i optuženog Duška Jevića, nije ni mogao imati značajnije ingerencije u pogledu daljeg toka akcije, jer učešće u ovim aktivnostima optuženom Markoviću nije ni stavljeno na teret tačkama izmijenjene optužnice.⁸⁰

294. Tužilaštvo smatra da iz dokaza provedenih na glavnom pretresu, prije svega iz svjedočenja svjedoka kojima je u kritično vrijeme bio nadređeni optuženi Goran Marković,

⁸⁰ Žalba Tužilaštva BiH, str. 23-26.

proizilazi zaključak da je zadatak i II voda kao i ostalih pripadnika I čete bio da u ranim jutarnjim satima počnu sa pretresom naseljenih sela prema Potočarima s ciljem skupljanja bošnjačkog stanovništva i sprovođenja u "sabirni centar" u Potočarima, odakle će protiv svoje volje biti prognani. Činjenica da je u sastavu I čete kritične prilike djelovao i II vod sastavljen od 30 pripadnika dezertera, kojim vodom je komandovao optuženi Goran Marković, predstavlja jedan od najvažnijih osnova za zaključak o njegovoj krivici, a ta činjenica proizilazi iz paragrafa 409., 410., 429., 440. pobijane presude, kao i iz iskaza svjedoka Tomislava Krstovića, S-100, Ljubodraga Gajića, Nenada Milovanovića, S-118, Dragana Bešića, Velomira Gajića, S-126, S-104, S-102, S-119, PW-100, Mileta Janjića, Jevte Doderi i Momira Nikolića.⁸¹

295. Tužilaštvo ujedno smatra da ako je prvostepeno vijeće zaključilo da su optuženi Jević i Đurić u potpunosti bili svjesni genocidnog plana glavnih učesnika UZP-a, odnosno glavnih počinilaca genocida, sasvim je logično da je i jedan komandir voda od 30 pripadnika u sastavu jedinice i sam postupao sa gotovo istim znanjem i sviješću, jer je i optuženi u kritično vrijeme raspolagao istom količinom informacija o opštem planu i politici prisilnog premještanja stanovništva i ubijanja muškaraca.⁸²

296. Žalbom se ističe da optuženi Marković kao komandir voda izdaje najkonkretnije naredbe i upustva svojim podređenim, pa je opravdano zaključiti da je na toj poziciji znao namjere svojih nadređenih, ili mu iste nisu mogle ostati nepoznate nakon što je primio naređenje da počine brojna nezakonita djela protiv civilnog bošnjačkog stanovništva. Optuženi je kao profesionalni dugogodišnji radnik MUP-a u potpunosti bio svjestan nezakonitih radnji koje je poduzimao, a koje su evidentno bile usmjerene na potuno uništenje žrtava, odabranih samo zbog svoje pripadnosti određenoj grupi, pa samim tim ne može izbjeći odgovornost tvrdeći da nije bio upoznat sa svim detaljima sveobuhvatnog genocidnog plana ili politike.⁸³

297. Nadalje, tužilaštvo navodi da optuženom Markoviću genocidna namjera nije mogla ostati nepoznata, i to u trenutku odvajanja muškaraca u Potočarima, odnosno u trenutku njihovog zadržavanja u i oko „Bijele kuće“ ispred koje su prinuđeni da ostave svoje lične

⁸¹ Žalba Tužilaštva BiH, str. 26-31.

⁸² Žalba Tužilaštva BiH, str. 32.

⁸³ Žalba Tužilaštva BiH, str. 32.

stvari, koje nisu mogli ponijeti prilikom transporta prema Bratuncu, kao ni prilikom paljenja njihovih stvari, uključujući identifikaciona dokumenta. Tome u prilog govori i paragraf 1045. pobijane presude, u kojem sud pravilno zaključuje da su čak i nižerangirani u odnosu na optužene, a koji su u to vrijeme bili u Potočarima i bili očevici odvajanja muškaraca i njihovog zadržavanja u „Bijeloj kući“, mogli zaključiti da sudbina muškaraca neće biti razmjena, s obzirom da su sve njihove stvari i dokumenta zapaljena, a iz razloga što im ista neće više biti potrebna.⁸⁴

298. Tužilaštvo smatra da ako su pripadnici I čete, uključujući pripadnike II voda, bili svjesni stvarnih ciljeva pretresa i sakupljanja bošnjačkog stanovništva radi njihovog progonstva, te tragične budućnosti odvojenih muškaraca, kako onda da toga ne bude svjestan optuženi koji ima komandnu ulogu, koji po prirodi dužnosti koju vrši sprovodi naređenja svojih nadređenih – Duška Jevića i Mendeljeva Đurića i stara se oko njihovog izvršenja.⁸⁵

299. U žalbi se dalje navodi da činjenica da su vojnici, policajci, kao i njihovi komandanti i viši oficiri imali saznanje da je planirano ubijanje bošnjačkih muškaraca, potiče iz ambijenta kontrolisanog bezakonja kakvo je vladalo u Potočarima. Naime, u Potočarima, dana 12. i 13. jula, vojnicima, policajcima, dezerterima i mlađim oficirima bilo je dozvoljeno da verbalno vrijeđaju, fizički zlostavljaju i ubijaju muškarce bošnjačke nacionalnosti i da ostanu nekažnjeni, dok su nadređeni sve to ignorisali, pa se u tom kontekstu tužilaštvo poziva na svjedočenja Momira Nikolića i Majora Frankena.⁸⁶

300. Suprotno iznesenoj tvrdnji da je određeni stepen kriminalnog ponašanja u Potočarima bio prirodna posljedica stanja haosa, s obzirom na emocije kod vojnika i veliki broj izbjeglica, tužilaštvo ističe da je operacija koju su vojnici bosanskih Srba i MUP-a izveli u toku dva dana bila upravo suprotna haotičnoj. Naime, ova operacija je predstavljala efikasan završetak njihovog zadatka prevoženja više desetina hiljada žena, djece i starih ljudi i razdvajanje i pritvaranje gotovo svih muškaraca, a pri tome pokretanje propagandne kampanje kojom će primiriti kako svoj narod tako i međunarodnu zajednicu,

⁸⁴ Žalba Tužilaštva BiH, str. 32-34.

⁸⁵ Žalba Tužilaštva BiH, str. 34.

⁸⁶ Žalba Tužilaštva BiH, str. 34-35.

što je pokazalo da je pristup tom zadatku bio izuzetno dobro isplaniran i disciplinovan, te da je smrt tih ljudi bila dio plana. Tužilaštvo se poziva na iskaze svjedoka Roberta Frankena, A-1 i Abidu Huremović.⁸⁷

301. Također se navodi da su muškarci bošnjaci koji su preživjeli Potočare prebačeni 13. jula na druga privremena mjesta, na kojima su zatvoreni ili strijeljani, gdje su im se, prema planu, pridružili drugi zarobljeni muškarci iz kolone, zarobljeni u zonama odgovornosti dvije čete Centra za obuku Jahorina. Oni koji su bili u koloni i oni koji su se predali, bili su tretirani na potpuno isti način kao i oni koji su bili odvojeni u Potočarima, bili su natjerani da ostave sve svoje stvari, uključujući lične dokumente, bili su uvjeravani da će biti razmijenjeni ili prebačeni kako bi bili sa svojim porodicama u Kladnju, bili su izloženi istom "kontrolisanom bezakonju".⁸⁸

302. Pogrešan je i zaključak suda da nije dokazano da je optuženi Marković cijeli 12. juli bio u Potočarima, odnosno da je na bilo koji način komandovao pripadnicima svog voda, nego da se prema izvedenim dokazima na terenu Srebrenice uglavnom bavio poslovima pozadinske prirode, kao na primjer da je donosio hranu pripadnicima jedinice. Sud je ispravno postupio kada nije poklonio vjeru iskazu svjedoka Slavka Bojanića, a zaključak suda da se optuženi Marković bavio poslovima pozadinske prirode zasniva se isključivo na izjavi optuženog datoj na zapisnik tužilaštvu, a koja predstavlja svjesni pokušaj optuženog da izbjegne krivicu.⁸⁹

303. Optuženi Marković počinio je i radnje iz tačke II/3.4. i 5. kako smatra tužilaštvo, a što proizilazi iz dokaza provedenih na glavnom pretresu, prije svega iz svjedočenja svjedoka kojima je optuženi Marković bio neposredno nadređeni.⁹⁰

304. Tužilaštvo smatra da sud izvodi pogrešne zaključke u paragrafu 660. pobijane presude u pogledu neprisustvovanja optuženog Markovića pred skladištem ZZ Kravica, ili duž putne komunikacije Bratunac-Konjević Polje, zatim u paragrafu 669. u pogledu neznatnosti njegove ingerencije u daljem toku akcije, kao i u paragrafima 681., 682. i

⁸⁷ Žalba Tužilaštva BiH, str. 35-36.

⁸⁸ Žalba Tužilaštva BiH, str. 36-37.

⁸⁹ Žalba Tužilaštva BiH, str. 37.

⁹⁰ Žalba Tužilaštva BiH, str. 37-38.

683., u smislu da nije dokazano da je isti tražio dobrovoljce. U prilog svojim tvrdnjama tužilaštvo se poziva na iskaze svjedoka Dragana Bešića, Milorada Sarića, S-117, Ljubodraga Gajića, Tomislava Krstovića, S-102, S-104, Velomira Gajića i Jevte Dodera.⁹¹

a. Nalazi Apelacionog vijeća

305. Prije svega, Apelaciono vijeće ističe da tužilaštvo u žalbi površno ukazuje na neke dokaze, navodeći da je neshvatljivo da je pretresno vijeće iste ocijenilo na navedeni način, odnosno da nije došlo do zaključka koji sugeriše optužba.

306. Optužba nije ukazala na odgovarajuće dokaze niti je ponudila dovoljno razloga da bi se utvrdilo da je zaključak prvostepenog vijeća u pogledu učešća optuženih Neđe Ikonića i Gorana Markovića u inkriminisanom događaju očito bio neopravdan. Osim toga, u dokaznom materijalu ne postoji ništa što bi dovelo u sumnju opravdanost zaključka prvostepenog vijeća. Shodno tome, ovo Vijeće nalazi da je odluka prvostepenog vijeća da se optuženi Ikonić i Marković oslobode od optužbe, i to optuženi Ikonić za krivično djelo krivično djelo Genocid iz člana 171. stav 1. tačka a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 180. stav 1. istog zakona, a optuženi Marković za krivično djelo Genocid iz član 171. stav 1. tačka a) i b) KZ BiH u vezi sa članom 31. istog zakona, očigledno opravdana.

307. Naime, prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da tužilaštvo tokom postupka nije uspješno dokazalo da je optuženi Goran Marković u pretresu terena postupao sa znanjem da će civili biti prisilno premješteni iz Potočara i da se iz tog razloga vrši njihovo prikupljanje, niti da će ti muškarci biti pogubljeni po prijekom postupku, što upućuje na zaključak da radnje koje je preduzeo optuženi same po sebi ne predstavljaju krivično djelo Genocida.

308. Prema izvedenim dokazima, a kako se to pravilno navodi u pobijanoj presudi, optuženi Goran Marković se na terenu Srebrenice uglavnom bavio poslovima pozadinske prirode, u smislu da je pripremao hranu za pripadnike jedinice, pa je prema vlasitoj izjavi, 12. jula, od strane optuženog Mendeljeva Đurića vraćen u bazu kako bi donio hranu

⁹¹ Žalba Tužilaštva BiH, str. 38-41.

pripadnicima I čete, koji su u Potočarima bili angažovani na transportu civila, što je potvrdio i svjedok Slavko Bojanić.

309. S obzirom na ponuđene dokaze, prvostepeno vijeće nije moglo doći do drugačijeg zaključka, nego da je optuženi kratko prisustvovao u Potočarima, te da tužilaštvo nije dokazalo učešće optuženog u prisilnom preseljenju civila iz Potočara, niti da je isti naređivao ili nadzirao pripadnike svog voda da učestvuju u odvajanju muškaraca.

310. Nasuprot žalbenim navodima tužilaštva, prvostepeno vijeće na temelju iskaza svjedoka S-100 i S-105, koji nisu u dovoljnoj mjeri saglasni i precizni, nije moglo sa sigurnošću utvrditi da je optuženi Goran Marković u bilo kojem trenutku naredio pripadnicima svog voda da od odvojenih muškaraca oduzimaju novac i dragocjenosti.

311. Prvostepeno vijeće također nije moglo isključujući svaku razumnu sumnju utvrditi da je optuženi Goran Marković bio ispred hangara u vrijeme pogubljenja zarobljenika, odnosno njegovo prisustvo pred hangarom 13. jula u noćnim satima, iako su neki svjedoci neprecizno i nepouzdana izjavljivali da je optuženi u to vrijeme „*cirkulisao u blizini*“ hangara (npr. svjedok S-102), bez navođenja konkretnih radnji koje je te prilike preduzeo.

312. Prvostepeno vijeće nije našlo spornim da je vod optuženog Gorana Markovića učestvovao u pretresu terena, ali nije bilo u mogućnosti da isključujući svaku razumnu sumnju utvrdi da je optuženi u pretresu terena učestvovao u namjeri zarobljavanja muškaraca, znajući da će biti likvidirani po prijekom postupku, po istom obrascu kao i zarobljenici u skladištu Kravica, u kojim pogubljenjima nije ni učestvovao.

313. Žalba tužilaštva također nije uspješno osporila ni činjenično utvrđenje iz pobijane presude da je optuženi Goran Marković iako je učestvovao u pretresu terena 17. i 18. jula, kojom prilikom se desilo par ubistava ranjenih pripadnika kolone koji su zaostali u kretanju prema Tuzli, neko od tih ubistava naredio upravo optuženi Goran Marković.

314. Stoga, Apelaciono vijeće zaključuje da tužilaštvo nije ponudilo niti jedan argumentovan i ozbiljan razlog, koji se odnosi na oslobađajući dio presude u odnosu na Gorana Markovića, da ovo Vijeće ne povjeruje činjeničnom utvrđenju iz pobijane presude.

315. Nadalje, Apelaciono vijeće nalazi pravilnim činjenična utvrđenja prvostepenog

vijeća koje je na osnovu provedenih dokaza zaključilo da optuženi Neđo Ikonić jeste rasporedio pripadnike II čete duž putne komunikacije na način kako je to navedeno u činjeničnom opisu, ali da navedeno nema bilo kakve veze sa zarobljavanjem muškaraca u Sandićima, njihovom zatočavanju i pogubljenju u skladištu ZZ Kravica.

316. Nasuprot žalbenim navodima tužilaštva, zaključak prvostepenog vijeća da nije dokazano da je u pogubljenju zarobljenika učestvovao Siniša Renovica, kao komandir jednog voda u II četi, niti da je optuženi Neđo Ikonić sa navedenim bio upoznat, ovo Vijeće nalazi pravilnim, te ističe da se sasvim opravdano isto nije moglo optuženom staviti na teret. Također se prema navedenom stavu prvostepenog vijeća nije moglo na teret optuženom staviti ni pojedinačna ubistva, s obzirom da se na osnovu ponuđenih dokaza nije mogao utvrditi identitet počinioca ili više njih.

317. Kako se pravilno navodi u pobijanoj presudi, optuženi Ikonić, s obzirom da je došao na mjesto pogubljenja nakon što je isto završeno, nije ni mogao izraziti neslaganje sa ubijanjem zarobljenika, a navedeni lokalitet nije bio u zoni odgovornosti II čete kojom je komandovao.

318. Dakle, ovo Vijeće prihvata kao pravilan zaključak prvostepenog vijeća da tužilaštvo tokom postupka nije isključujući svaku razumnu sumnju dokazalo prisustvo optuženog Neđe Ikonića pred skladištem Kravica u vrijeme ubijanja zarobljenika, niti je dokazalo bilo kakvo učešće pripadnika njegove čete u tim pogubljenjima.

319. Prvostepeno vijeće nije našlo spornim učestvovanje II čete kojom je komandovao optuženi Neđo Ikonić u pretresu terena 17. i 18. jula, ali je našlo spornim to što tužilaštvo tokom postupka nije dokazalo da je ovaj optuženi, za razliku od optuženih Jevića i Đurića, u pretresu terena imao znanje i svijest da će zarobljeni muškarci pronađeni tokom tog pretresa biti likvidirani po prijekom postupku, niti je dokazano da su tom prilikom pripadnici njegove (odnosno II čete) vršili pojedinačna ubijanja ranjenika. Shodno tome, za njega je pretres terena, radnja u kojoj je dokazano da je učestvovao, a koja je prema izvedenim dokazima bila potpuno legitimna vojna radnja, izvedena u skladu sa vojnim pravilima, kojom prilikom su sva zarobljena lica predata pripadnicima vojne policije, ali tužilaštvo nije sa sigurnošću dokazalo kojoj jedinici su pripadale osobe koje su nakon toga učestvovali u pogubljenjima, pri čemu saslušani svjedoci kategorički tvrde da u tome nisu učestvovali pripadnici II čete.

320. Iz naprijed navedenih razloga, Apelaciono vijeće prihvata kao pravilan

zaključak prvostepenog vijeća da nije dokazano da je optuženi Neđo Ikonić iz istih pobuda kao Duško Jević i Mendeljev Đurić (dakle sa istom namjerom i umišljajem) učestvovao u pretresu terena, odnosno nije dokazano da je bio svjestan da će zarobljeni muškarci biti pogubljeni, s obzirom da u likvidacijama zarobljenika u skladištu ZZ Kravice nije učestvovao, niti se sa istim zločinom saglasio, jer je o tome odmah obavijestio nadređene u SJB Bratunac.

321. Dakle, i u odnosu na optuženog Neđu Ikonića tužilaštvo žalbom nije osporilo činjenična utvrđenja iz pobijane presude, nego je samo kroz žalbene navode izražavalo drugačije viđenje činjenica, što ukazuje na neosnovanost istih.

C. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 298. ZKP BiH: POVREDE KRIVIČNOG ZAKONA

1. Žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine

322. Apelaciono vijeće nalazi da su žalbeni prigovori tužilaštva u pogledu pogrešne primjene KZ BiH neosnovani.

(a) Žalbeni navodi Tužilaštva Bosne i Hercegovine

323. Tužilaštvo je u žalbi obrazložilo koje odlučne činjenice je pretresno vijeće propustilo utvrditi i koje odlučne činjenice je pogrešno utvrdilo, a što je dovelo do pogrešnog zaključka o postojanju odlučnih činjenica i do pogrešne primjene zakona.

(i) Nalazi Apelacionog vijeća

324. Razmatrajući žalbeni prigovor tužilaštva da je prvostepeno vijeće pogrešno utvrdilo odlučne činjenice i pogrešno primjenilo materijalni zakon, Apelaciono vijeće je zaključilo da pobijana presuda sadrži dovoljno razloga o odlučnim činjenicama i uzima u obzir sve

relevantne dokaze koji su predstavljali osnov za pobijanu odluku, te da je na tako pravilno utvrđeno činjenično stanje ispravno primjenilo materijalni zakon.

325. Stoga, ovo Vijeće nalazi da tužilaštvo nije učinilo spornim utvrđenja prvostepenog vijeća u tom pogledu, čime se žalbeni prigovori ukazuju neosnovanim.

326. U skladu sa svim naprijed navedenim, a na osnovu odredbe člana 314. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci presude.

Zapisničar
Pravni savjetnik

Neira Kožo

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA

Mirko Božović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.